

► ILO Gözlem: COVID-19 ve Çalışma Yaşamı, 6. Baskı Güncellenmiş tahminler ve analiz

23 Eylül 2020

Ana Mesajlar

İşgücü piyasalarında son gelişmeler

İşyeri kapatma önlemleri

- Dünyadaki tüm işçilerin %94'ü hala birtakım işyeri kapatma önlemlerinin yürürlükte olduğu ülkelerde yaşamaktadır. **Büyük ölçüde bölgesel farklılıklar olmasına rağmen, hedef bölgelerdeki veya tüm ekonomideki zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerlerinin kapatılmasının zorunlu olduğu ülkelerdeki işçilerin payı hala kayda değer düzeydedir.** Üst-orta gelirli ülkeler arasında, işçilerin yaklaşık %70'i bu katı genel tecrit önlemlerinin olduğu ülkelerde yaşamaya devam ederken; düşük gelirli ülkelerde ise, artan COVID-19 vakalarına rağmen, erken dönemde alınan katı önlemler büyük ölçüde gevşetilmiştir.

Çalışma süresi kayıpları: Yine önceki tahminlerden daha büyük

- **İşyeri kapatma önlemleri dünya çapında işgücü piyasalarını aksatmaya devam ederek önceki tahminlerden çok daha büyük çalışma süresi kayıplarına yol açmaktadır.** 2020 Ç2'deki tahmini toplam çalışma süresi kaybı (2019 Ç4'e göre) %17,3, veya 495 milyon tam zaman eşdeğer (TZE) iştir; ILO Gözlem 5. Baskı'da rapor edilen %14 (400 milyon TZE iş) tahmininden yukarı yönde revize edilmiştir. Alt-orta gelirli ülkeler, yılın ikinci çeyreğinde tahmini %23,3 (240 milyon TZE iş) düşüş yaşayarak en çok etkilenenler olmuştur.
- **Çalışma süresi kayıplarının 2020 Ç3'te de %12,1 veya 345 milyon TZE işle yüksek kalması beklenmektedir.** Dahası, Ç4 için revize projeksiyonlar önceden tahmin edilenden daha iç karartıcı bir genel görünüm sunmaktadır. **Temel senaryoda, 2020 Ç4'te çalışma süresi kayıplarının %8,6 veya 245 milyon TZE iş olması beklenmektedir.**

- Son veriler çalışma süresi kayıplarının, işgücü dışında kalmanın işsizlikten de fazla artmasıyla, daha yüksek düzeyde işsizlik ve işgücü dışında kalmayla yansıtıldığını doğrulamaktadır. **Artan işgücü dışında kalma, güçlü politika ilgisi gerektiren mevcut iş krizinin dikkate değer bir özelliğidir.** İstihdam rakamlarındaki düşüş, genel olarak kadınlar için erkeklerden daha fazla olmuştur.

İşgücü geliri kayıpları

- **Bu büyük çalışma süresi kayıpları, azımsanmayacak miktarda işgücü geliri kayıplarına dönüşmüştür.** İşgücü geliri kaybı tahminleri (gelir destek önlemlerini hesaba katmadan önce) 2020'nin ilk üç çeyreğinde (2019'daki aynı döneme kıyasla) %10,7 küresel düşüş olacağını göstermektedir; ki bu, 2019'un ilk üç çeyreği için 3,5 trilyon ABD Doları veya küresel gayrisafi hasılanın (GSH) %5,5'ine karşılık gelmektedir. İşgücü geliri kayıpları orta gelirli ülkelerde en yüksektir; alt-orta gelirli ülkelerde %15,1'e ulaşmaktadır ve üst-orta gelirli ülkelerde %11,4'tür.

Politika etkileri ve açıkları

İşgücü piyasası aksamalarını hafifletmede mali canlandırmanın etkinliği

- **Birçok ülke, özellikle gelirleri ve işyerlerini desteklemek ve krizle mücadele için geniş ölçekli mali paketler benimsemiştir.** Tahminler, mali canlandırmanın yıllık GSYH'nin %1'i düzeyinde artırılmasının çalışma süresi kayıplarını 2020 Ç2'de ortalama %0,8'e kadar azaltabileceğini göstermektedir. Herhangi bir mali canlandırmanın olmaması durumunda, küresel çalışma süresi kayıpları %28 kadar yüksek olabilirdi.

Düşük ve orta gelirli ülkelerde “canlandırma açığı”

- Mali canlandırma¹, işgücü piyasası aksamalarının ölçeğine kıyasla dünya çapında dengesiz dağılmıştır. Hesaplanan **mali canlandırma açığı düşük ve alt-orta gelirli ülkelerde yaklaşık 982 milyar ABD dolarıdır (sırasıyla 45 milyar ABD doları ve 937 milyar ABD doları)**. Bu açık, anılan ülkelerin, yüksek gelirli ülkelerdeki çalışma süresi kayıplarına göre ortalama canlandırma düzeyine getirilmesi için ihtiyacı olan kaynakların miktarını temsil etmektedir. Düşük gelirli ülkeler için tahmini canlandırma açığı, yüksek gelirli ülkeler tarafından duyurulan mali canlandırma paketlerinin toplam değerinin %1’inden azdır.

Geleceğe bakış

- Yaygın ve ağır işgücü piyasası aksamaları 2020 Ç3’te devam etmiştir ve Ç4’te de devamlılık gösterecektir; **politika önlemleri sürdürülmeli ve çevik olmalı, aşağıdaki beş ana zorluğu ele almalıdır:**

- Özellikle birçok ülkede son zamanlarda artan enfeksiyon sayılarının ışığında **sağlık, ekonomik ve sosyal politika müdahaleleri arasında doğru dengeyi ve sırayı** bulmak.
- **Politika müdahalelerini daha etkin ve verimli hale getirmek ve devamlılığını sağlamak.**
- **Yükselen ve gelişmekte olan ülkelerdeki canlandırma açığını** kapatmak; bunun için, bir yanda canlandırma önlemlerinin etkinliğini artırmak, öte yanda **daha fazla uluslararası dayanışma** gerekmektedir.
- Kadınlar, gençler ve kayıtdışı işçiler de dahil olmak üzere **kırılgan ve ağır darbe almış kesimler için politika desteğini ihtiyaca uygun hale getirmek**. İşgücü geliri kayıpları çok büyük olduğu için, ağır darbe almış kesimler için gelir destek önlemleri politikaların önceliği olmalıdır.
- **Krizle mücadele politika önlemleri için etkin bir mekanizma olarak sosyal diyalogdan yararlanmak.**

► Bölüm 1. İşgücü piyasalarındaki son gelişmeler: İşyeri kapatma önlemleri, çalışma süresi kayıpları ve işgücü geliri düşüşleri devam etmektedir

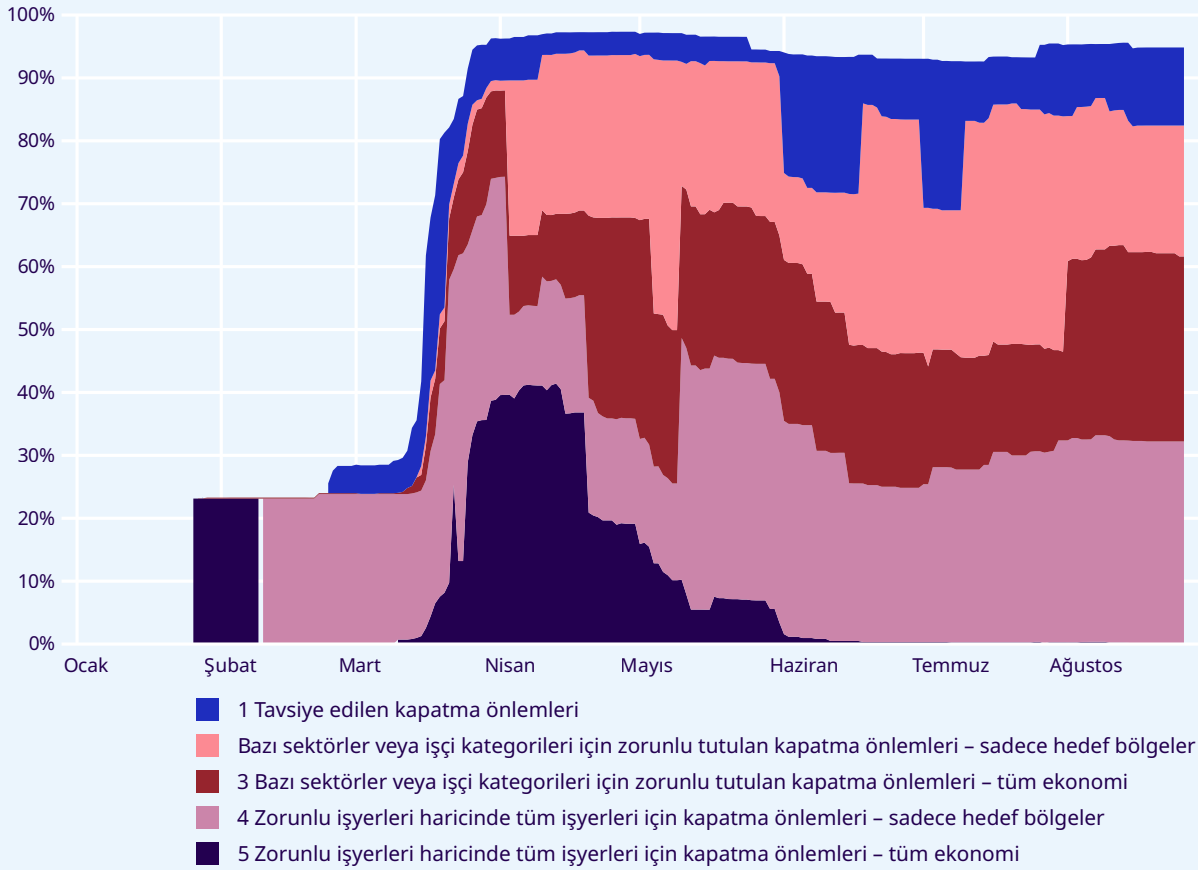
Sıkı işyeri kapatma önlemleri birçok ülkede gevşetilmiştir; ancak mevcut önlemler yaygın olarak etki yaratmaya devam etmektedir

Toplamda, şu anda dünyadaki işçilerin %94’ü birtakım işyeri kapatma önlemleri uygulanan ülkelerde yaşamaktadır. Bu pay 25 Nisan 2020’de %97 ile zirveye ulaşmış, ardından Temmuz ortasına kadar yavaşça azalmış, ondan sonra tekrar hafifçe artmaya başlamıştır.

Zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerlerinin genel tecridi (yani, olası önlemlerin en katı olanı) küresel

işgücünün oldukça büyük bir payını etkilemeye devam etmektedir. 26 Ağustos 2020 itibarıyla, dünyadaki işçilerin neredeyse üçte biri (%32) bu gibi genel tecritlerin olduğu ülkelerde yaşamaktadır. Yakın zamanda, en katı işyeri kapatma önlemleri, ülkenin bütün ekonomisini kapsamaktansa ülkelerdeki yüksek derecede enfekte bölgeleri hedeflemeye başlamıştır. Dünyadaki işçilerin diğer %50’si bazı sektörler veya işçi kategorileri (tekrar, bu tip kapatma önlemleri artarak ülkenin belirli bölgelerini hedeflemektedir) için zorunlu işyeri kapatma önlemlerinin olduğu ülkelerde, sadece %12’si ise tavsiye edilen işyeri kapatma önlemlerini uygulayan ülkelerde (bkz. Şekil 1) yaşamaktadır.

¹ Burada mali canlandırma, “çizgi üstü” önlemler anlamına gelmektedir ki bu işsizlik ödenekleri, ücret sübvansiyonları ve diğer transferler, vergi indirimleri ve vergi ödemelerinin ertelenmesini kapsamaktadır (bkz. IMF, *Fiscal Monitor: Policies to Support People during the COVID-19 Pandemic*, Nisan 2020, Kutu 1.1). Bunlar işgücü piyasası aksamaları nedeniyle oluşan kayıpları doğrudan telafi eden önlemlerdir ve hükümetin mali bilanço, borçları ve artan borç alma ihtiyaçlarında derhal yansıtılmaktadır.

► **Şekil 1. İşyeri kapatma önlemlerinin bulunduğu ülkelerde yaşayan işçilerin dünyada istihdam edilen nüfus içindeki payı, 1 Ocak-26 Ağustos 2020 (%)**

Not: Bazı sektörlerde veya işçi kategorilerindeki işyerlerinin kapatılmasının zorunlu tutulduğu ülkelerde yaşayan işçilerin dünyada istihdam edilen nüfus içindeki payı ve işyerlerinin kapatılmasının tavsiye edildiği ülkelerde yaşayan işçilerin dünyada istihdam edilen nüfus içindeki payı, zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerlerinin kapatılmasının zorunlu tutulduğu ülkelerde yaşayan işçilerin dünyada istihdam edilen nüfus içindeki payı üzerine eklenmiştir.

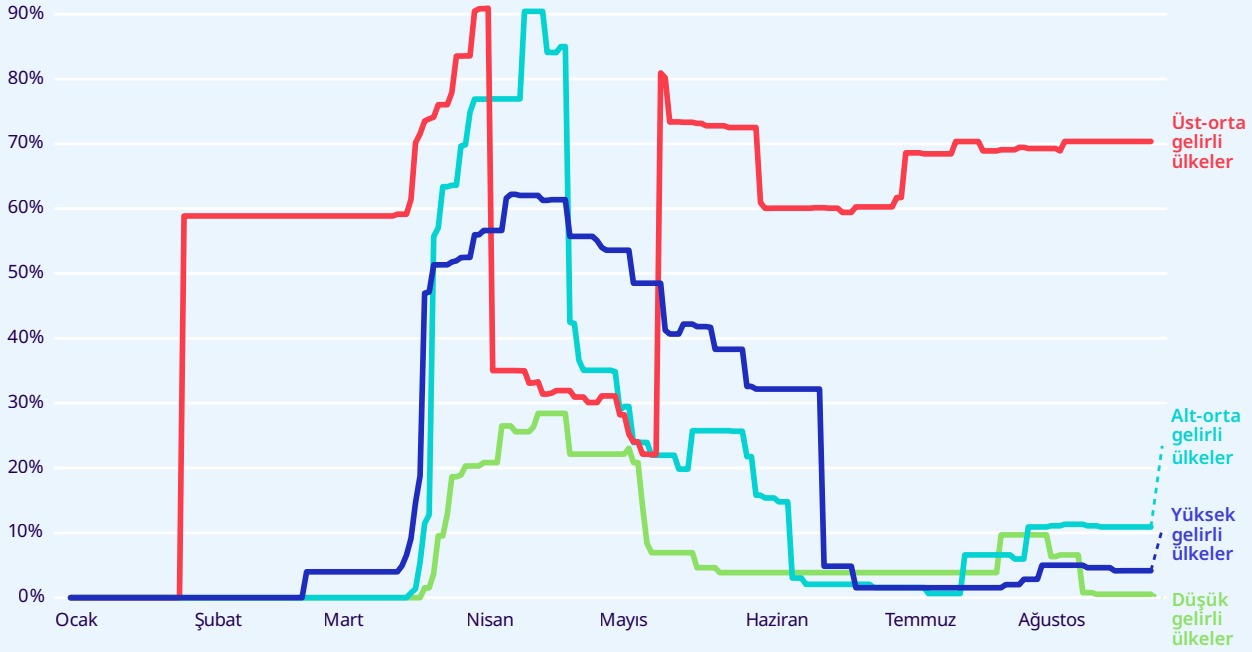
Kaynak: ILOSTAT, ILO'nun modellediği tahminler, Kasım 2019 ve Oxford COVID-19 Hükümet Önlemleri İzleyicisi.

Farklı biçimlerdeki kapatma önlemlerinin görülme sıklığı büyük ölçüde değişmiştir. Nisan 2020'nin başlarından beri, birçok ülke, önceki kısıtlamaları tamamen kaldırmadan, belirli sektörler ve işçi kategorileri için işyerlerini zorunlu olarak kapatmaya geçerek önlemleri kademeli olarak gevşetmiştir.

En katı biçimdeki genel tecridin (Zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerleri için kapatma önlemlerinin zorunlu tutulması) görülme sıklığı bölgeler arasında büyük ölçüde değişiklik göstermektedir (bkz. Şekil 2). Birçok ülkede küresel salgının yeniden başlamasını yansıtarak, Nisan'dan sonra

gözlemlenebilen biçimdeki genel tecridin görülme sıklığının düşme eğilimi Haziran sonlarında durmuş ve özellikle üst-orta gelirli ülkelerde hafifçe tekrar artmaya başlamıştır. Artan vaka sayılarına rağmen, çoğunlukla geçimleri için işlerine bel bağlayan özellikle de kayıtdışı ekonomide yer alan çok sayıda yoksul insanın işe devam etme baskısı nedeniyle, düşük gelirli ülkelerde benzer bir trend ortaya çıkmamıştır. Bu gelir grubundaki tüm ülkelerde, genel tecridin çoğu ülkede tüm ekonomiye uygulandığı krizin başlarındaki durumun aksine, en katı işyeri kapatma önlemleri şu an yalnızca belirli coğrafi bölgeleri hedef almaktadır.

► **Şekil 2. Tüm ekonomi veya hedef bölgeleri kapsayan zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerleri için kapatma önlemlerinin zorunlu tutulduğu ülkelerde yaşayan işçilerin payı, ülke gelir grubuna göre, 1 Ocak-26 Ağustos 2020 (%)**

Not: Her ülke gelir grubunda zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerleri için kapatma önlemlerinin zorunlu tutulduğu ülkelerde yaşayan işçilerin payı, hem bu gibi önlemleri tüm ekonomi için uygulayan hem de yalnızca enfekte bölgeler için uygulayan ülkelerdeki işçileri kapsamaktadır (örneğin, Şekil 1'deki 4 ve 5'inci önlem biçimleri).

Kaynak: ILOSTAT, ILO'nun modellediği tahminler, Kasım 2019 ve Oxford COVID-19 Hükümet Önlemleri İzleyicisi.

Tahmini çalışma süresi kayıplarının yukarı yönde revizyonu işgücü piyasasındaki kötüleşen durumu yansıtmakta ve bu yıl güçlü toparlanma için çok az umut vermektedir

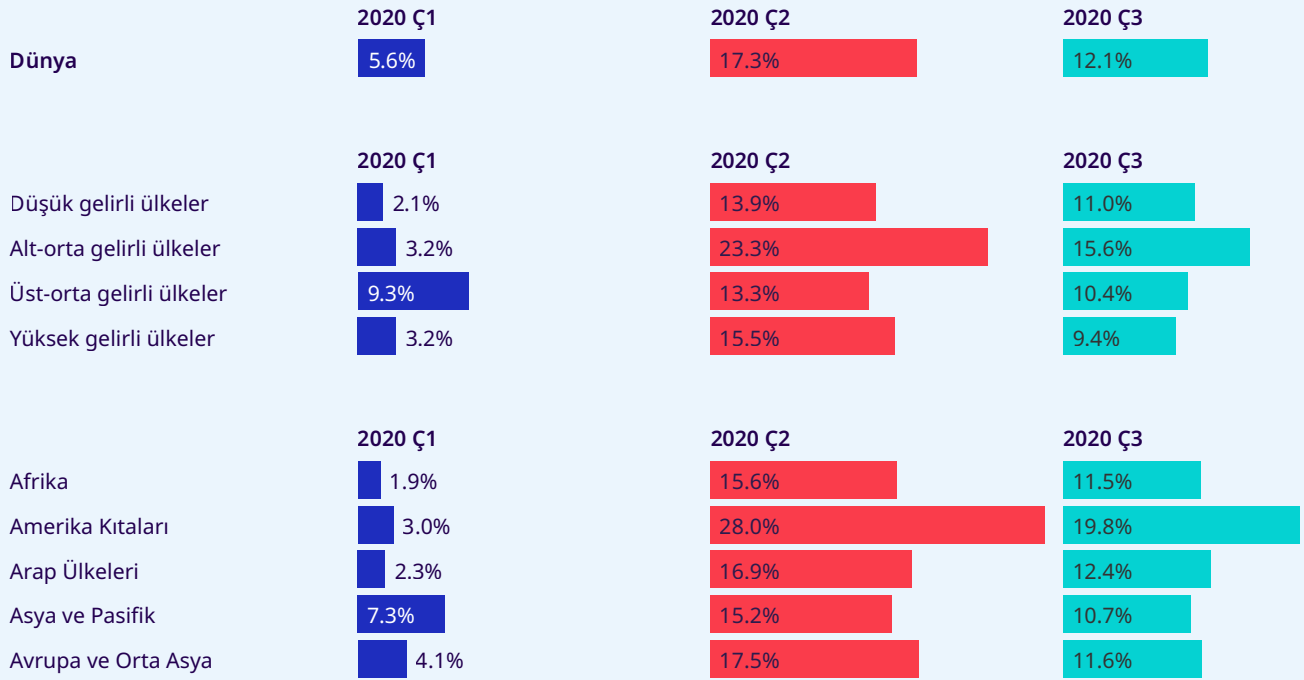
Son ILO tahminleri, 2020'nin ilk üç çeyreği boyunca önceden tahmin edilene göre küresel çalışma saatlerinde oldukça büyük ölçüde düşüş göstermektedir (bkz. Kutu 1). Ayrıca, küresel salgının şiddetli ve uzun süren etkisi Ç4 için genel görünümü önemli ölçüde kötüleştirmiştir.

2020 Ç1

2020 Ç1 boyunca, 2019 Ç4'e göre, küresel çalışma süresinin tahmini %5,6'sı (önceki tahmin %5,4) kaybedilmiştir ve bu 160 milyon tam zamanlı işe eşdeğerdir (48 saatlik çalışma haftasını varsayarak) (bkz. Şekil 3 ve Tablo 1).²

Çin'de (Ocak sonlarında sıkı yayılmayı durdurma önlemleri uygulamıştır) ve **Asya ve Pasifik'teki** diğer ülkelerde virüsün daha önceden yayıldığı dikkate alındığında, bu bölgenin, yılın ilk çeyreğinde dünyada azalan çalışma sürelerinin yaklaşık %80'ini temsil etmesi şaşırtıcı değildir. Daha spesifik olarak, Doğu Asya alt bölgesi, o çeyrek boyunca çalışma sürelerinde %12 veya 100 milyon tam zaman işe eşdeğer (TZE) düşüşle karşılaşmıştır.

² Bu tahminlerdeki tam zaman eşdeğer işlerin kullanımıyla ilgili daha fazla ayrıntı için Teknik Ek 1'e bakınız. Tüm tam zaman eşdeğer tahminleri çalışma haftasının 48 saat olduğu varsayımına dayanmaktadır.

► **Figure 3. Working-hour losses, world and by region and income group, first, second and third quarters of 2020 (percentage)**

Kaynak: ILO'nun bugünü tahmin etme modeli (bkz. Teknik Ek 1)

Kutu 1. Tahmini çalışma süresi kayıpları niçin yukarı yönde revize edildi?

ILO Gözlem, 2. Baskı'dan itibaren (7 Nisan 2020'de yayımlanan) düzenli olarak kriz öncesi çeyreğe göre (örneğin, 2019 Ç4) 2020 Ç1 ve Ç2'deki çalışma süresi kayıplarının tahminlerini sağlamaktadır. Son baskıda, Ç3'e ilişkin kayıpların tahminleri ilk defa gösterilmiştir. Dahası, 2020 Ç4 için güncellenmiş senaryo temelli projeksiyonlar verilmiştir. *ILO Gözlem*'in 30 Haziran'da 2020'de yayımlanan 5. Baskı'dan beri, yeni ulusal işgücü anketi ve 2020 Ç1 ve Ç2'yi kapsayan ekonomik veriler, ILO'nun bugünü tahmin etme modeline dahil edilmiştir (daha fazla bilgi için bkz. Teknik Ek 1 ve 2). Bu yeni veriler, önceden tahmin edilenden daha yüksek olan çalışma süresi kayıplarına yansıyan, işgücü piyasası durumunun daha da kötüye gittiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma süresi kayıplarının yukarı yönde revizyonunun altında yatan nedenlerden biri, yükselen ve gelişmekte olan ülkelerdeki özellikle de kayıtdışı istihdam edilen işçilerin geçmiş krizlere kıyasla daha büyük ölçüde etkilenmiş olmasıdır.^a Yeni verilerin mevcut hale geldiği ülkelerden birkaçında çalışma süresi kayıpları, en çok etkilenen gelişmiş ekonomilerinkinden büyük oranda yüksektir. Gelişmekte olan ekonomilerde, uzaktan çalışma için daha sınırlı imkanlar,^b krizin kayıtdışı işçiler üzerindeki daha büyük etkisi, kamu sektörü istihdamının daha sınırlı rol oynaması ve COVID-19 mücadele önlemlerinin uygulanmasındaki kaynak kısıtlamalarının hepsi (bkz. Kısım II "Politika etkileri ve açıkları") gerilemenin etkilerini ağırlaştırmakta ve bu nedenle yeni işgücü piyasası zorlukları yaratmaktadır.

^a Kayıtdışı istihdamın geçmişte ekonomik gerileme dönemlerinde kayıtlı istihdamdaki fırsatların azalmasının sonucu olarak arttığına dair kanıtlar vardır. Bkz. örneğin, Johannes Jütting and Juan Ramón de Laiglesia (eds), *Is Informal Normal? Towards More and Better Jobs in Developing Countries* (OECD, 2009).

^b Bkz. *Working from Home: Estimating the Worldwide Potential*, 2020; ve Mariya Brussevich, Era Dabla-Norris ve Salma Khalid, "Who Will Bear the Brunt of Lockdown Policies? Evidence from Tele-workability Measures across Countries", IMF Working Paper No. 20/88, 2020.

► **Tablo 1. Çalışma süresi kaybı, dünya, bölge ve alt bölgeye göre, 2020 Ç1, Ç2 ve Ç3**
(% ve tam zaman eşdeğer iş)

Referans alan	Çalışma süresi kaybı (%)			30 Haziran 2020, ILO Gözlem 5. Baskı'da sunulan tahminlere göre fark (y.p)			Tam zaman eşdeğer iş sayısı (48 saat/hafta) (milyon)			30 Haziran 2020, ILO Gözlem 5. Baskı'da sunulan tahminlere göre fark (milyon)		
	2020			2020			2020			2020		
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç1	Ç2	Ç3	Ç1	Ç2	Ç3	Ç1	Ç2	Ç3
Dünya	5,6	17,3	12,1	0,2	3,3	g.d.	160	495	345	5	95	g.d.
Afrika	1,9	15,6	11,5	-0,5	3,5	g.d.	7	60	43	-2	15	g.d.
<i>Kuzey Afrika</i>	2,1	21,2	12,9	-0,4	5,7	g.d.	1	13	8	-1	4	g.d.
<i>Sahraaltı Afrika</i>	1,9	14,5	11,3	-0,5	3,1	g.d.	6	45	35	-1	10	g.d.
Orta Afrika	1,8	14,7	11,9	-0,5	2,8	g.d.	1	7	6	0	1	g.d.
Doğu Afrika	2,0	14,0	11,8	-0,4	3,1	g.d.	3	19	16	0	4	g.d.
Güney Afrika	0,5	20,3	14,2	-1,1	8,1	g.d.	0	4	2	0	2	g.d.
Batı Afrika	2,1	13,9	9,9	-0,4	2,3	g.d.	2	15	11	-1	2	g.d.
Amerika Kıtaları	3,0	28,0	19,8	0,0	9,7	g.d.	11	105	75	0	35	g.d.
<i>Latin Amerika ve Karayipler</i>	3,7	33,5	25,6	0,1	13,5	g.d.	9	80	60	0	33	g.d.
Orta Amerika	0,8	35,8	29,9	-0,3	16,6	g.d.	1	24	20	0	11	g.d.
Güney Amerika	5,0	33,5	24,9	0,2	12,9	g.d.	8	50	39	1	18	g.d.
<i>Kuzey Amerika</i>	1,8	18,4	9,6	0,0	3,1	g.d.	2	25	13	0	4	g.d.
Arap Ülkeleri	2,3	16,9	12,4	-0,8	3,7	g.d.	1	10	8	-1	2	g.d.
Asya-Pasifik	7,3	15,2	10,7	0,2	1,7	g.d.	125	265	185	0	30	g.d.
<i>Doğu Asya</i>	12,0	5,5	4,9	0,4	-4,9	g.d.	100	45	40	5	-40	g.d.
<i>Güneydoğu Asya-Pasifik</i>	3,3	16,7	10,7	1,2	4,1	g.d.	10	49	31	4	12	g.d.
Güneydoğu Asya	3,4	17,1	10,9	1,3	4,4	g.d.	9	48	30	3	13	g.d.
<i>Güney Asya</i>	3,1	27,3	18,2	-0,3	9,4	g.d.	19	170	115	-2	60	g.d.
Avrupa ve Orta Asya	4,1	17,5	11,6	0,7	3,6	g.d.	13	55	38	2	10	g.d.
<i>Kuzey, Güney ve Batı Avrupa</i>	4,5	18,1	11,4	0,3	2,4	g.d.	7	28	18	1	4	g.d.
Kuzey Avrupa	1,1	16,6	10,8	-2,0	1,3	g.d.	0	6	4	-1	0	g.d.
Güney Avrupa	6,1	23,9	17,1	0,8	5,9	g.d.	3	12	8	0	3	g.d.
Batı Avrupa	5,4	14,8	7,7	1,4	0,5	g.d.	4	10	5	1	0	g.d.
<i>Doğu Avrupa</i>	3,1	13,6	7,8	0,5	2,0	g.d.	3	15	8	0	3	g.d.
<i>Orta ve Batı Asya</i>	4,8	23,3	18,5	2,1	9,7	g.d.	3	14	11	1	6	g.d.

g.d. = geçerli değil; y.p. = yüzdelik puan

Not: 50 milyonun üzerinde olan tam zaman eşdeğer iş kaybı rakamları en yakın 5 milyona yuvarlanmıştır, eşiğin altındaki değerler en yakın milyona yuvarlanmıştır. Tam zaman eşdeğer iş kaybı, çalışma süresi kaybı tahminlerinin büyüklüğünü göstermek için sunulmuştur. TZE değerleri, çalışma süresindeki azalmaların, münhasıran ve baştan sona, tam zamanlı işçilerin alt kümesinden kaynaklandığı ve geri kalan işçilerin çalışma süresinde herhangi bir azalma yaşamadığı varsayımına dayanarak hesaplanmıştır. Bu tablodaki rakamlar fiilen kaybedilen işler veya işsizlikteki artış olarak yorumlanmamalıdır.

Kaynak: ILO'nun bugünü tahmin etme modeli (bkz. Teknik Ek 1).

2020 Ç2

Krizin etkisinin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, önceden tahmin edilenden çok daha büyük olduğu ortaya çıktığı için, 2020 Ç2'de küresel çalışma süresinde 2019 Ç4'e göre tahmin edilen düşüş, **495 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olan %17,3 (%14,0 olan önceki tahminden daha yüksek) olarak yukarı yönde revize edilmiştir**. Alt-orta gelirli ülkeler %23,3 (ve ayrıca tüm gelir grupları arasında önceki tahmin 16,1'ken 7,2 yüzdelik puanıyla en büyük yukarı yönde revizyondur) düşüş yaşayarak en ağır darbeyi almıştır.

2020 Ç2'de, **Amerika Kıtaları** çalışma saatlerindeki %28 düşüşten veya 105 milyon TZE işlerden zarar görmüştür (önceki tahmin %18,3). Bu rakam, başlıca coğrafi bölgeler arasında çalışılan saatlerdeki en büyük kayıptır ve ayrıca *ILO Gözlem 5*. Baskı'dan beri yukarı yönde en büyük revizyonu temsil etmektedir. Bu bölgede, Ç2'de Güney Amerika ve Orta Amerika sırasıyla %33,5 ve 35,8 olarak oldukça fazla çalışma süresi kaybına uğramıştır. Buna karşın Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada da dahil olmak üzere Kuzey Amerika çalışma süresinde %18,4 ile daha küçük, yine de azımsanmayacak bir düşüş yaşamıştır.

Avrupa ve Orta Asya'da çalışılan saatlerin, Ç2'de *ILO Gözlem*'in bir önceki baskısında belirtilen %13,9'dan fazla olarak 55 milyon TZE işe eşdeğer olan %17,5'e kadar düştüğü tahmin edilmektedir. Bu bölgedeki en büyük kayıpların Güney Avrupa'da olduğu (%23,9) ve onu Orta ve Batı Asya (%23,3), Güney Avrupa (%16,6), Batı Avrupa (%14,8) ve Doğu Avrupa'nın (%13,6) takip ettiği tahmin edilmektedir.³

Asya-Pasifik'te, 2020 Ç2'deki toplam çalışma süresi kaybının, %13,5 olan önceki tahminden daha fazla olarak, 265 milyon TZE işe eşdeğer olan %15,2 olduğu tahmin edilmektedir. Alt bölgeler arasında, çalışma sürelerindeki en büyük düşüşün Güney Asya'da⁴ olduğu (Ç2'de %27,3 düşüş ile), onu Güneydoğu Asya ve Pasifik'in (%16,7) ve Doğu Asya'nın (%5,5) takip ettiği tahmin edilmektedir. Güney Asya'da halk sağlığı durumu ve sıkı denetim önlemleri işgücü piyasalarının büyük ölçüde aksamasıyla sonuçlanmıştır. Buna karşın Doğu Asya'da,⁵ küresel salgının yayılımı hızlıca kontrol altına alınmış ve Ç2'de

nispeten daha az kayıplarla sonuçlanmıştır. Birbirine karşıt trendleri yansıtarak, Güney Asya için tahmin edilen çalışma süresi kaybı yukarı yönde %9,4 ile ama Doğu Asya için aşağı yönde %4,9 ile revize edilmiştir. 2020 Ç2'de çalışma süresinin %16,9 veya 10 milyon TZE işe eşdeğer olarak düşmüş olduğu tahmin edilmiş; **Arap Ülkeleri'nde** 3,7 yüzdelik puanıyla yukarı yönde bir revizyon yapılmıştır.

Afrika'da, yılın ikinci çeyreğinde toplam çalışma süresi kayıpları %15,6 veya 60 milyon TZE iş olarak, %12,1 olan önceki tahminin üstünde olduğu tahmin edilmektedir. Alt bölgelerle ilgili olarak, Ç2'de çalışma süresi kayıpları için yeni tahminler, Kuzey Afrika'nın en keskin düşüşü yaşadığını göstermektedir (%21,2) ve onu Güney Afrika (%20,3), Orta Afrika (%14,7), Doğu Afrika (%14,0) ve Batı Afrika (%13,9) takip etmektedir.

2020 Ç3

ILO Gözlem'in mevcut baskısı, 2020 Ç3 için ilk kez çalışma süresi kayıplarının bugüne dayalı tahminlerini içermektedir.⁷ Bunlar kriz öncesi referans düzeye (2019 Ç4) göre **küresel çalışma saatlerinde 2020 Ç3'te 345 milyon tam zamanlı işe eşdeğer %12,1 olan**, bir düşüşe işaret etmektedir. Gerçi bu rakam, Ç2 için tahmin edilen %17,3'lük küresel iş kaybından daha iyi olsa da, yine de kayda değer bir düşüşü temsil etmekte, COVID-19 krizinin yarattığı halk sağlığı ve ekonomi sorunlarının, tam zamanlı iş toparlanmasını engellemeye devam ettiğini göstermektedir.

Bölgesel bir perspektiften bakılırsa, **Amerika Kıtaları'nın Ç3'te en çok etkilenmiş bölge olarak kalması beklenmektedir** (çalışma süresinde %19,8'lik düşüş). Arap Ülkeleri'ndeki çalışma süresi kayıplarının %12,4 olduğu ve onu Avrupa ve Orta Asya (%11,6), Afrika (%11,5), Asya ve Pasifik'in (%10,7) yakından takip ettiği tahmin edilmektedir. Gelir grupları genelinde, alt-orta gelirli ülkelerin Ç2'deki duruma benzer olarak %15,6 ile en yüksek oranda süre kaybını yaşamaları beklenmektedir. Düşük gelirli ülkelerin %11'lik düşüş yaşamaları beklenmektedir. Üst-orta gelirli ve yüksek gelirli ülkelerin sırasıyla %10,4 ve 9,4; yani en az kaybı yaşayacakları tahmin edilmektedir.

- İşgücü anketi (İA) verileri artık bölgedeki daha fazla ülke için mevcuttur, bu yüzden de ILO Gözlem 5. Baskı'dan beri tahminlerin belirsizliği büyük ölçüde azalmıştır. Ç2'de toplanan işgücü anketi verilerinin tahmini kayıplarda büyük bir artışa neden olduğu ülkeler Belçika, Portekiz ve Türkiye'dir. Öte yandan, Fransa, İspanya ve Birleşik Krallık gibi ülkelerin son işgücü anketi verileri çalışma süresi kayıplarının önceki tahminlerle benzer büyüklükte olduğunu göstermektedir.
- Güney Asya için mevcut veriler sınırlıdır: Yukarıdaki tahmin bu yüzden diğer alt bölgelerden daha yüksek düzeyde belirsizliğe tabidir.
- Çoğu bölge ve alt bölgede tahmini çalışma süresi kayıpları yukarı yönde revize edilmişken, Doğu Asya ve özellikle Çin ve Japonya'da son tahminler ILO Gözlem'in önceki baskısına göre durumun oldukça iyileştiğini yansıtmaktadır. Ancak, yeni tahminlerin temelleri daha önce bahsedilen iki Doğu Asya ülkesi için kayda değer biçimde farklıdır: Japonya için, tahminler Ç2'nin tamamlanmış işgücü anketine dayanmaktayken, ILO'nun Çin için bugünü tahmin etme modeli, yüksek frekanslı ekonomik faaliyet göstergelerine dayanmaktadır.
- Afrika için mevcut veriler sınırlıdır: Dolayısıyla bölgenin bir bütün ve alt bölgeleri olarak tahminleri, diğer bölgelerden daha yüksek düzeyde belirsizliğe tabidir.
- Şu ana kadar Ç3 için mevcut veriler sınırlıdır, ve verilerin toplandığı zamanda üç aydan sadece biri geride kalmıştır. Bu yüzden, Ç3'e ilişkin tahminlerle ilgili belirsizlik ilk iki çeyrekte çok daha fazladır.

2020 Ç4 için projeksiyonlar

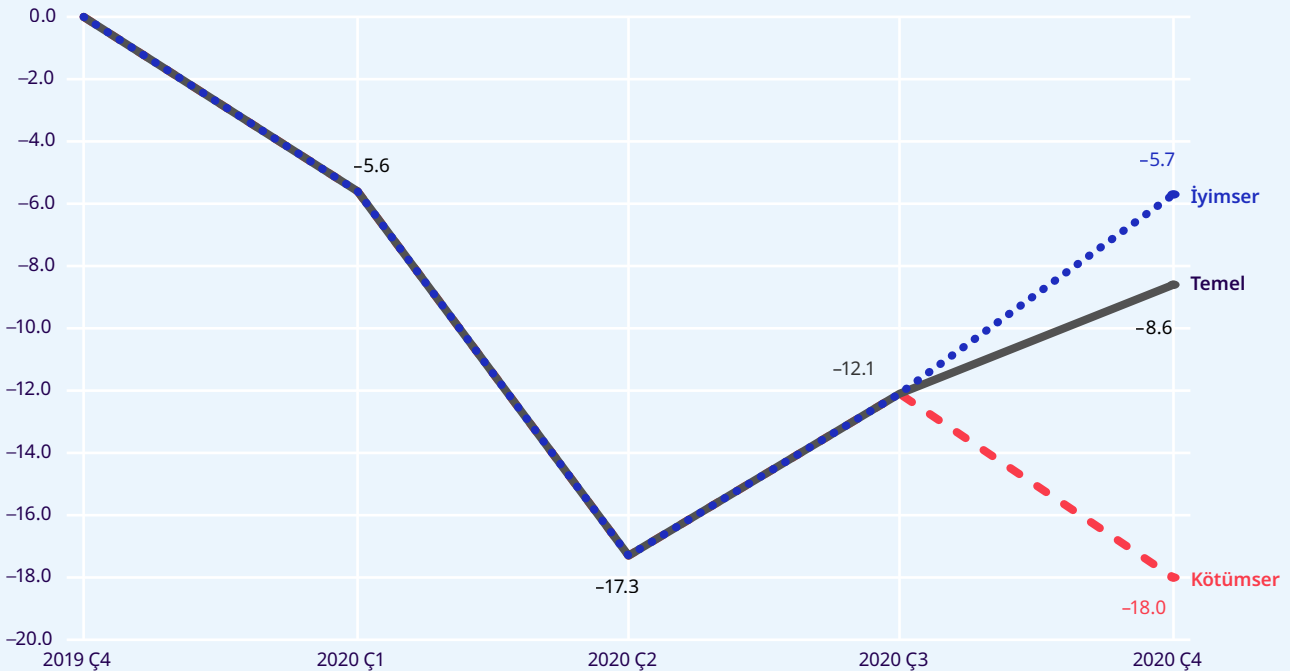
Geçtiğimiz aylarda hızla evrilen durumun ışığında, Ç4 için projeksiyonlar güncellenmiştir. *ILO Gözlem* 5. Baskı'daki gibi, üç senaryo sunulmaktadır: (a) Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH) artışının son projeksiyonlarını kullanan temel senaryo; (b) çalışma saatlerinin GSYH artışından daha hızlı bir oranda iyileşeceğini varsayan iyimser senaryo; ve (c) katı işyeri kapatma önlemlerine ek bir dalganın geleceğini varsayan kötümser senaryo.

Ç4'teki çalışma süresi kayıpları için yeni projeksiyonlar önceki tahminlerden daha büyüktür.⁸ Temel senaryoda, **küresel çalışma süresi kayıplarının 2020 Ç4'te 245 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olan %8,6'ya varması beklenmektedir** (bkz. Şekil 4; İstatistiksel Ek, Tablo A1; ve Teknik Ek 2). Bu rakamlar, *ILO Gözlem* 5. Baskı'da sunulan %4,9'dan önemli ölçüde yukarı yönde revizyonu temsil etmektedir.

Bölgeler arasında kayda değer farklılıklar devam edebilir. **Temel senaryoda, çalışma süresi kayıplarının Ç4'te Amerika Kıtaları'nda çalışma süresi kayıplarının %14,9 olacağı**, Asya-Pasifik'te kayıpların %7,3'e kadar düşeceği tahmin edilmektedir. Tüm bölgelerde, çalışma süreleri 2019 Ç4'te görülen düzeylerin oldukça altında kalacaktır, bu da ağır iş krizinin 2021'de de devam edebileceğini göstermektedir.

Kötümser senaryoda ise, 2020 Ç4'te küresel çalışma süresi kayıplarının 515 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olan %18'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. **İyimser senaryoda**, çalışma süresi kayıpları Ç4'te hala %5,7'ye veya 160 milyon TZE işe karşılık gelmektedir.

Şekil 4. 2020'nin ilk üç çeyreği için çalışma süresi kaybı tahminleri ve Ç4 için projeksiyonlar, dünya, (%)

Not: Ç4 projeksiyonlarını elde etmede kullanılan senaryolar hakkında daha fazla bilgi için bkz. Teknik Ek 2.

⁸ Yukarı yönde revizyonlar için birçok neden vardır. İlk olarak, Ç2'deki tahmini çalışma süresi kayıpları önemli ölçüde yukarı yönde revize edilmiştir ve geri kazanılması gereken daha fazla kayıp olduğu anlamına gelmektedir. İkinci olarak, ILO Gözlem 5. Baskı, küresel salgının yılın ikinci yarısında ekonomik faaliyet üzerinde daha sınırlı etkisi olacağına dair bir temel senaryo önermiştir. O baskı 30 Haziran'da yayımlandığından beri, küresel bulaşma oranları yeni yüksekliklere ulaşmış ve küresel salgının, bulaşma oranlarının nispeten kontrol altında olduğu ülkelerde bile güçlü bir ekonomik ve işgücü piyasası toparlanmasını önlemeye devam ettiği açıktır. Son projeksiyonlar süregelen küresel salgının yarattığı talep kısıtlamalarını hesaba katmaktadır ama yine de ülke çapında zorunlu işyerleri haricinde tüm işyerleri için kapatma önlemlerinden kaçınılabileceğini varsaymaktadır.

İşgücü dışında kalıştaki artış işsizlik artışından daha büyük: Son işgücü anketlerinin bulguları

İşsizlik ve işgücü dışı olma. Ülkeler arasında, bu bileşenlerin ağırlıkları konusunda kayda değer farklılıklar vardır; birçok durumda işsizlik, çalışma süresi kayıplarının yalnızca küçük bir kısmına karşılık gelir. İşgücü anketlerinin son verileri, daha fazla içgörü sunmaktadır.⁹

Öncelikle, yeni veriler **ülkeler arasında büyük ölçüde farklılıklar olmasına rağmen önceki yıla kıyasla 2020 Ç2'de istihdamda kayda değer düşüş olduğunu** ortaya çıkarmıştır (bkz. Şekil 5a). *ILO Gözlem 5*. Baskı'da zaten vurgulandığı üzere, her ne kadar bazı istisnalar olsa da (Fransa, İsrail ve Meksika gibi) **istihdamdaki göreceli düşüş tüm ülkelerde kadınlar için erkekler için olduğundan çok daha fazladır**.

İkinci olarak, basit bir ayrıştırma yaklaşımı¹⁰ **2020 Ç2'de istihdamdaki düşüşe**, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri (bkz. Şekil 5b) haricinde **tüm ülkelerde işsizlikten ziyade işgücü dışı kalışta daha büyük bir artışın eşlik ettiğini** göstermektedir.¹¹ Diğer bir deyişle, işsizlikteki değişimler daha küçük olurken çoğu ülkede istihdamdaki düşüş, işgücü dışı olma durumunda büyük bir artışa yol açmıştır. Kadınlar ve erkekler için değişimler genel olarak benzerdir.¹² Bütüne bakıldığında, veriler **sadece işsizlikteki değişimlere odaklanmanın yanıltıcı olabileceğini** doğrulamaktadır.

This rise in inactivity has important policy implications. Experience from earlier crises shows that activating inactive people is even harder than re-employing the unemployed, so higher inactivity rates are İşgücü dışı kalmadaki artışın önemli politika etkileri vardır. Önceki krizlerden edinilen deneyimler, işgücü dışı

kalan insanları aktif hale getirmenin işsiz olanı tekrar istihdam etmekten bile zor olduğunu göstermektedir, bu yüzden daha yüksek işgücü dışı kalma oranları, iş toparlanmasını daha da zor hale getirebilir. Dahası, **özellikle daha genç ve daha yaşlı insanlar COVID-19 krizinden ağır darbe almıştır**. Bu iki kesimin normalde işgücü dışı kalma riski daha fazla olduğu için, uzun vadeli işgücü piyasası dezavantajlarıyla karşılaşma tehlikeleri vardır.¹³

İşgücü geliri kayıpları

Tüm dünyada, çalışma süresi kayıpları işçiler için büyük ölçüde gelir kaybına dönüşmektedir. Bu ilişkiyi daha iyi anlamak için, *ILO Gözlem*'in mevcut baskısı, gelir destek önlemleri hesaba katılmadan önce çalışma süresi kayıpları sonucunda oluşan işgücü geliri kayıplarını tahmin etmektedir.

Küresel işgücü gelirinin (çalışanların ücretleri ve serbest çalışan kişilerin gelirin bir kısmını kapsar¹⁴) **2020'nin ilk üç çeyreği boyunca 2019'daki eşdeğer döneme kıyasla %10,7 düştüğü tahmin edilmiştir** (bkz. Şekil 6 ve Teknik Ek 3). Tahminler, işgücü gelirindeki kaybın alt-orta gelirli ülkelerde %15,1'e, üst-orta gelirli ülkelerde %11,4'e, düşük gelirli ülkelerde %10,1'e ulaştığını göstermektedir.¹⁵ Buna karşın, yüksek gelirli ülkelerdeki çalışanlar %9'luk bir işgücü geliri kaybı yaşamaktadır. Dahası, bu ülkelerde gelirdeki düşüşler genellikle gelir ikame programı tarafından telafi edilmektedir. Coğrafi bölgeler genelinde, en yüksek gelir kayıpları Amerika kıtalarında ve onu Afrika takip etmektedir.

9 13 Eylül 2020 itibarıyla, Ç2 verileri ILOSTAT veritabanında şu ülkeler için mevcuttur: Avustralya, Brezilya, Kanada, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Kıbrıs, Ekvator, Fransa, İsrail, Japonya, Meksika, Peru, Portekiz, Kore Cumhuriyeti, Moldova, İspanya, İsviçre, Tayland, Amerika Birleşik Devletleri ve Vietnam.

10 İstihdamdaki değişim, şu ayrışım kullanılarak işsizlik ve işgücü dışı kalıştaki değişimler olarak ayrıştırılabilir: Çalışma çağındaki nüfus = İstihdam + İşsizlik + İşgücü dışı, ki bunlar da şu formüle dönüştürülebilir: $-\Delta\left(\frac{R}{WAP}\right)_t = \Delta\left(\frac{U}{WAP}\right)_t + \Delta\left(\frac{I}{WAP}\right)_t$. Burada; Δ = 2019 Ç2'den 2020 Ç2'ye değişim; WAP = Çalışma çağındaki nüfus; E = İstihdam (istihdamda olanlar); U = İşsizlik (işsiz olanlar); I = İşgücü dışı. İşsizlik ve işgücü dışı olmanın tanımı için bkz. [ILOSTAT](#).

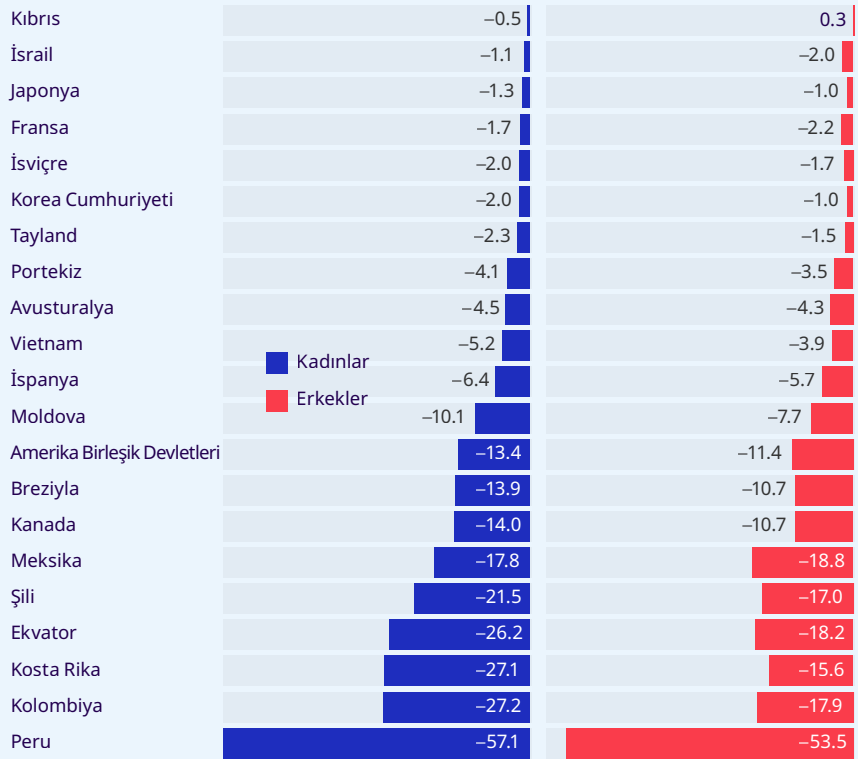
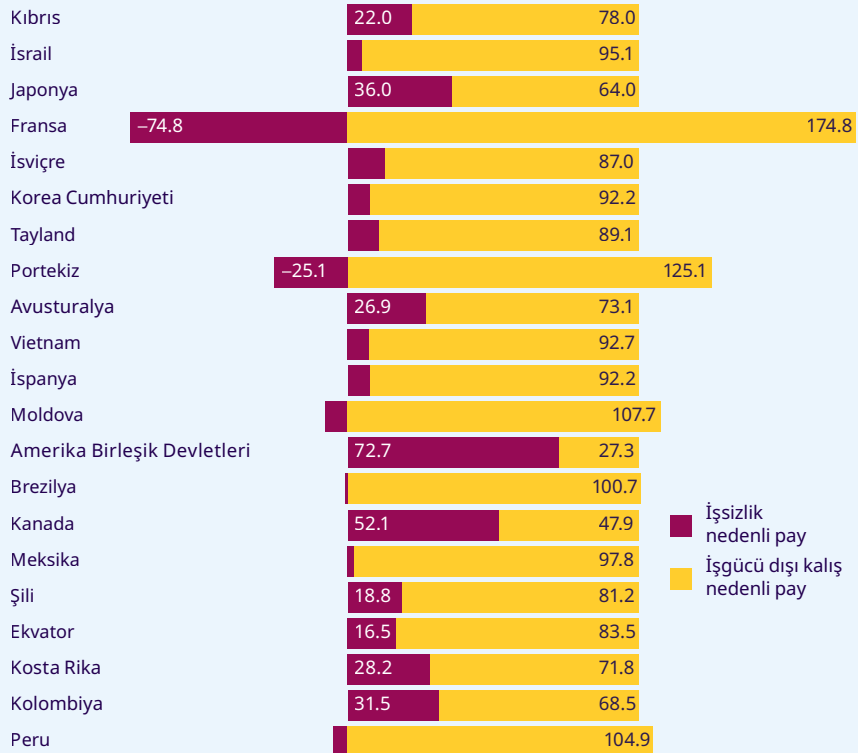
11 İşsiz ve işgücü dışını ayırt etmenin COVID-19 krizinde insanların iş arayabilmelerini kısıtlayan yayılmayı durdurma önlemleriyle gelen kısıtlamalar nedeniyle daha zor olduğu belirtilmelidir ve iş arama, birini işsiz olarak sınıflandırmak için yerine getirmesi gereken kıstaslardan biridir (cesareti kırılmış işçilerin aksine; cesareti kırılmışlar işgücü dışı sayılmaktadır).

12 Önümüzdeki aylarda işgücü anket verileri elde edildikçe, trendleri ve sektörler/gruplar arası farkları tespit etmek için ilave analizler gerekecektir.

13 Krizin gençler üzerindeki etkisinin analizi için bkz. ILO, *ILO Monitor: COVID-19 and the World of Work – Fourth Edition*, 27 Mayıs 2020; ve ILO, *Preventing Exclusion from the Labour Market: Tackling the COVID-19 Youth Employment Crisis*, 27 Mayıs 2020. 2009 yıllarındaki Büyük Daralma'nın daha yaşlı işçiler üzerindeki etkisinin analizi için bkz. (OECD ülkeleri için): Brian Keeley and Patrick Love, *From Crisis to Recovery: The Causes, Course and Consequences of the Great Recession* (OECD, 2010); ve (AB ülkeleri için): Nicola Duell, Lena Thureau ve Tim Vetter, *Long-term Unemployment in the EU: Trends and Policies* (Bertelsmann-Stiftung, 2016).

14 Serbest çalışanların ekonomik faaliyet getirileri hem işgücü geliri hem de örtülü sermaye gelirini (fiziksel ve fiziksel olmayan sermayeden elde edilen) içerir. Her iki gelir payı da, çalışma süreleri azaldıkça, birlikte azalmaktadır. Burada sunulan tahminlere, yalnız işgücü geliri dahil edilmiştir.

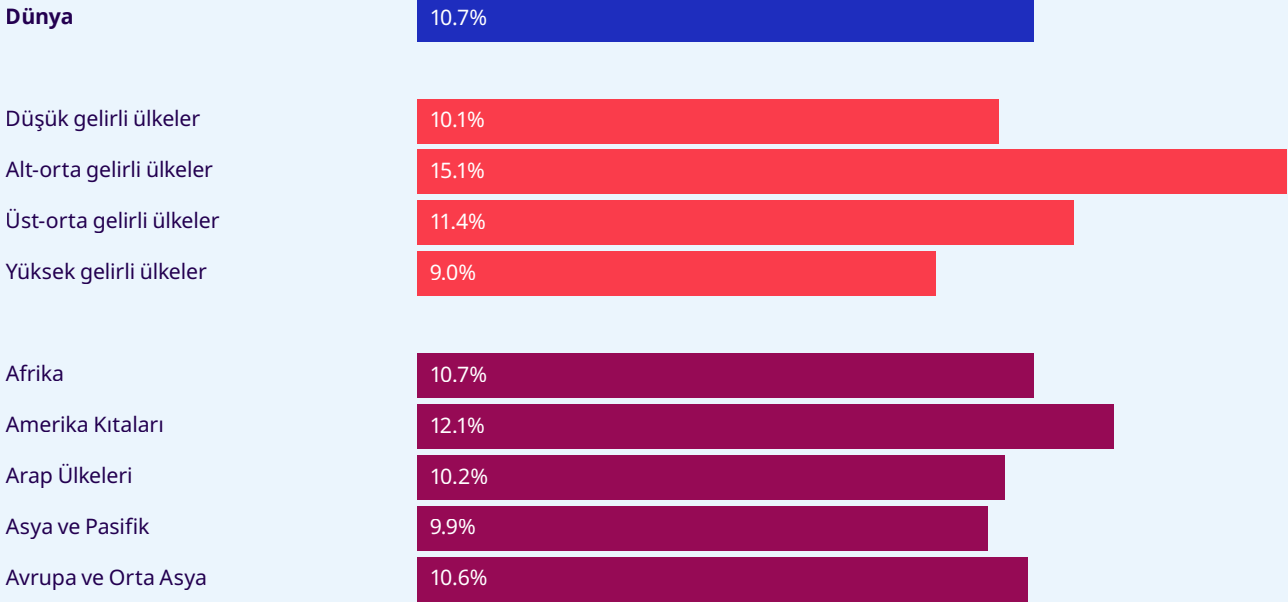
15 Daha yoksul ülkeler krizden daha ağır darbe aldığı için, Şekil 6'da gösterilen GSYH ağırlıklı tahminler işçilerin işgücü geliri kaybını küresel çapta önemsiz gibi lanse etmektedir. Tüm ülkelerdeki işçiler 2020'nin ilk üç çeyreğinde işgücü gelirlerinin ortalama %11,8'ini kaybetmişlerdir.

► **5a. 2019 Ç2 ve 2020 Ç2 arasında istihdamdaki düşüş, cinsiyete göre, seçilmiş ülkeler (%)**► **Şekil 5b. 2019 Ç2 ve 2020 Ç2 arasında istihdamdaki toplam düşüşte, işsizlik ve işgücü dışı kalıştaki artışın payı (%)**

Not: Şekil 5b'deki paylar ayrışımın sonucu olarak %100'e tamamlanmaktadır. Negatif bir değer, 2019 Ç2 ve 2020 Ç2 arasında göstergenin azalmış olduğunu göstermektedir, örneğin, Brezilya, Fransa, Peru, Portekiz ve Moldova'da işsizlik oranı düşmüştür.

Kaynak: 13 Eylül 2020'de ILOSTAT veritabanından erişilen ulusal işgücü anketleri.

Şekil 6. 2020'nin ilk üç çeyreğinde (gelir desteği önlemlerinden önce) çalışma süresi kayıpları nedeniyle oluşan işgücü geliri kayıplarının payı, dünya ve gelir grubu ve bölgeye göre (%)

Not: İşgücü gelirleri, satın alma gücü paritesi döviz kurları kullanılarak toplulaştırılmıştır. Bölge ve alt bölgelere göre ayrıştırılmış daha ayrıntılı veriler İstatistiksel Ek, Tablo A2'de mevcuttur.

Toplamda, **2020'nin ilk üç çeyreğindeki küresel işgücü geliri kaybı 3,5 trilyon ABD Dolarına ulaşmıştır** (2019 piyasa döviz kurları kullanılarak), ki bu 2019'un ilk üç çeyreği için küresel GSH'nin %5,5'ine eşdeğerdir.¹⁶ Bu önemli kayıplar sosyal koruma transferleri gibi diğer gelir kaynakları ile hafifletilmediğinde, toplam talebi düşürebilir ve hanehalkını yoksulluğa sürükleyebilir. Eğer hanehalkı zamanla birikimlerini tüketir ve teşvik paketleri aşamalı olarak biterse, toplam talepteki düşüş derinleşebilir ve bu da geliri daha fazla azaltıp iş toparlanmasını daha zor hale getirebilir.

İşgücü geliri kayıplarının toplam rakamları çalışanlar arasında kayda değer farkların üzerini örtmektedir. Kayıtlı çalışanlar, işgücü geliri kayıplarının darbelerini hafifleten sosyal sigorta yardımından veya diğer özel sektör önlemlerinden yararlanması en olası kişilerdir. Bu kesim için net gelir kaybı bu yüzden daha az olacaktır. Buna karşın, *ILO Gözlem 3. Baskı*'da belirtildiği gibi, dünyadaki işçilerin özellikle kayıtdışı olan ve bu yüzden sosyal koruma

programları ile korunmayan %60'ı, COVID-19 krizi boyunca gelir kaybına ve yoksulluğa karşı kırılgandır. Tahminlerin dünya genelinde serbest çalışanlar¹⁷ için sermaye gelirlerini içermediği, asıl gelir kaybının serbest çalışanlar için 1,4 milyon olduğu ve katkıda bulunan aile işçilerinin tahmin edilenden daha fazla olduğu dikkate alınmalıdır.

¹⁶ Son tahminler, *ILO Gözlem*'in ilk baskısında (18 Mart 2020'de yayımlanan) sunulan tahminlerden çok daha fazla kayıp olduğunu, 2020 yılının tamamı için 860 milyar ve 3.440 milyar ABD Doları arasında kayıplar olacağını göstermektedir.

¹⁷ Bu dışarıda bırakma işlemi, işgücü geliri payını düzgün biçimde tahmin edebilmek için bilinçli olarak yapılmıştır. Bkz. ILO, *The Global Labour Income Share and Distribution* (ILO, 2019).

► Bölüm 2. Politika etkileri ve açıkları

İşgücü piyasası aksamalarını hafifletmede mali canlandırmanın etkinliği

Büyük işgücü piyasası aksamalarına karşılık olarak hükümetler, özellikle yüksek gelirli ülkelerde, daha önce görülmemiş boyutta mali canlandırma programları başlatmıştır.¹⁸ Bu politika önlemlerinin ilk etkilerini değerlendirmek için, *ILO Gözlem*'in mevcut baskısı, verilerin mevcut olduğu ülkelerde, mali politikanın 2020 Ç2'de çalışma süresi kayıplarını hafifletmeye ne ölçüde yardımcı olduğunu incelemektedir.

Genişletici maliye politikasının, kamu sağlık durumu ve ilgili yayılmayı durdurma önlemlerinden kaynaklanan kayıpları hafifletebilmesi için kullanılabilecek ana kanallar şunları içermektedir:

- **Tüketimde düşüşü hafifletmek:** Gelir desteği (zorunlu izne çıkarılanlar dahil olmak üzere işçiler, işsizler ve haneler için), faaliyetlerin devam etmesine izin verilen sektörler veya kapanıp tekrar açılan sektörlerdeki talep eksikliklerini önleyebilir.
- **İşyerlerinin kapatılmasını önlemek:** Firmalara sübvansiyon ve diğer teşviklerin sağlanması kapanmaları önleyebilir.
- **Yatırımda düşüşü hafifletmek:** Hem özel ve kamu tüketiminden kaynaklanan etkiler hem de firmalara doğrudan destek, sair halde gerçekleşmeyecek olan yatırımı teşvik edebilir.
- **Doğrudan kamu harcamalarıyla ekonomik faaliyeti artırmak:** Bu, sağlık ve sosyal bakımı kapsayan sosyal hizmetlere doğrudan harcama yapmayı içermektedir.

Yeterli verilerin olduğu ülkelerde, **net bir korelasyon görülebilir: Mali canlandırma büyüdükçe (GSYH'nin yüzdesi olarak), 2020 Ç2'de çalışma süresi kayıpları küçülmektedir** (bkz. Şekil 7). Bu korelasyonun gücünü belirlemek için, kamu sağlık önlemleri ve işgücü piyasası yapıları (daha fazla bilgi için bkz. Teknik Ek 4) gibi çeşitli faktörleri kontrol etmek için çoklu regresyon kullanılmaktadır.¹⁹ Bu tahmin, ortalama **yıllık GSYH'nin %1'i düzeyinde mali canlandırma artışının, 2020 Ç2'de çalışma süresi kayıplarını %0,8'e kadar azaltabileceğini** göstermektedir. Bu etkiye diğer bakışla, tahmini çalışma süresi kayıpları, hiçbir mali canlandırma uygulanmamış olsaydı ortalama %28 kadar yüksek olabilirdi.²⁰ Bu aynı zamanda, düşük ve orta gelirli ülkelerde (dahası için aşağıya bakınız) görece olarak daha küçük olan canlandırma programlarının bu ülkeler için tahmin edilen büyük çalışma süresi kayıplarının en azından bir kısmını açıkladığını göstermektedir.

Ek olarak, **mali politikanın ekonomik faaliyet üzerindeki kümülatif etkileri uzun vadede burada analiz edilen kısa dönem etkiden daha büyük olabilir** (2020 Ç2 için). Görgül kanıtlar mali politikanın, ekonomik faaliyet üzerindeki doğrudan etkisinin ötesinde önemli dinamik bir bileşenin olduğunu göstermektedir, ki bu çalışmada hariç tutulmuştur.²¹

Mali canlandırmada küresel dengesizlik: Bir “canlandırma açığı” çalışması

Genişletici mali politika ekonomik faaliyeti desteklemede ve çalışma süresinin daha fazla düşmesini önlemede önemli bir rol oynamış olsa da, küresel mali canlandırma, *ILO Gözlem* 5. Baskı'da vurgulandığı üzere, yüksek gelirli ülkelerde

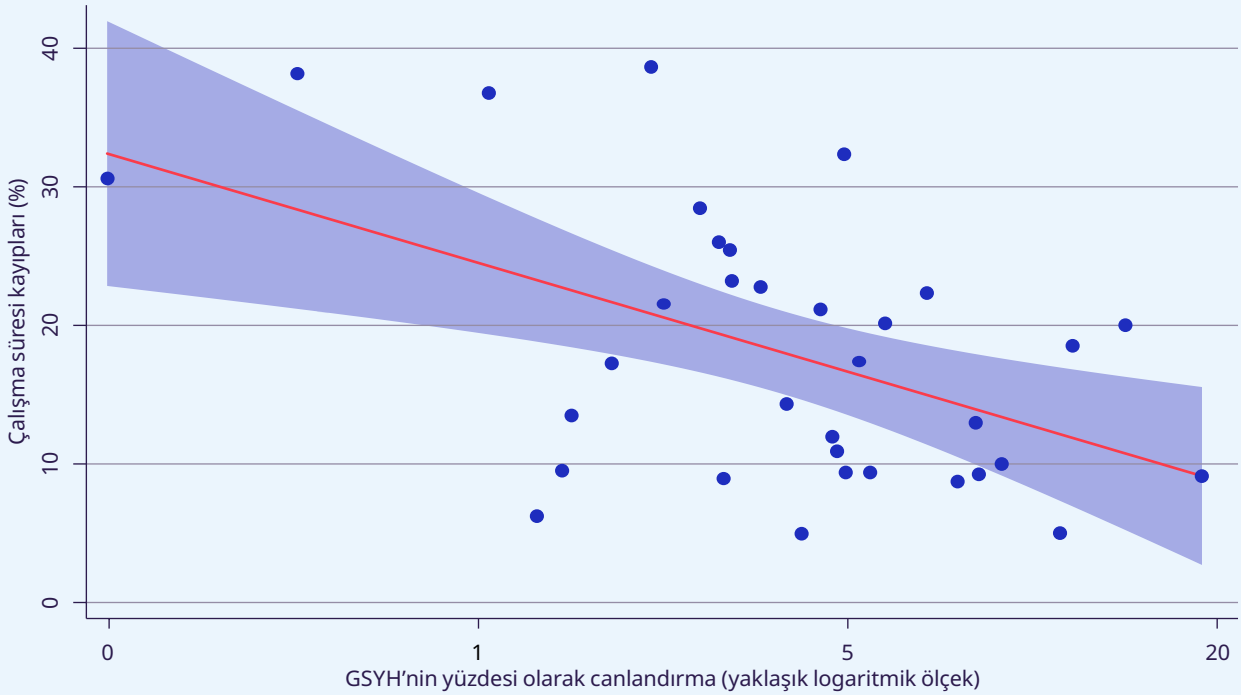
18 Mali canlandırma programları, bu bağlamda ilave kamu harcamaları, gelir transferleri veya vazgeçilen gelirler (vergi indirimleri) olarak tanımlanmıştır. Bu transfer ve vergi indirimlerinin alıcıları hanehalkları, işçiler ve firmalardır.

19 Bu analizin mali canlandırma ile ekonomik faaliyet arasında nedensel ilişki çıkarımına olanak tanımayacağı dikkate alınmalıdır çünkü tahmin yanlışlığına yol açacak birçok kaynak vardır. Yine de, burada sunulan tahminler mali canlandırma ve ilgili gelecek politikaların etkileriyle ilgili önemli içgörüler sağlamaktadır.

20 Aksine, eğer örnekteki en büyük mali canlandırma programını uygularsa, tahmini çalışma süresi kayıpları ortalama bir ülke için %12'dir. Tahminler mali politikanın halihazırda Ç2'deki çalışma süresi kayıplarını hafifletmeye yardımcı olduğunu göstermektedir (tahminlere göre kayıpların neredeyse %60'ından kaçınmak mümkündür). Dahası, mevcut canlandırma paketleri ve olası yeni dalganın genel etkisinin 2020 Ç2'deki doğrudan etkiden daha büyük olması beklenmektedir.

21 Mali politikanın ekonomik faaliyet ve çıktılar üzerinde eş zamanlı etkisi olabileceği bilinmektedir. Bununla birlikte, mali politikadaki değişimlerim kümülatif etkilerinin büyük kısmı, uygulamanın hemen ardından değil (mesela, bir çeyrek) üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra gerçekleşmektedir. Örneğin bkz. Christina D. Romer ve David H. Romer, “The Macroeconomic Effects of Tax Changes: Estimates Based on a New Measure of Fiscal Shocks”, *American Economic Review* 100, No. 3 (2010), 763–801; Olivier Blanchard ve Roberto Perotti, “An Empirical Characterization of the Dynamic Effects of Changes in Government Spending and Taxes on Output”, *The Quarterly Journal of Economics* 117, No. 4 (2002), 1329–1368.

► **Şekil 7. 2020 Ç2’de mali canlandırma (GSYH %) ve çalışma süresi kayıpları (%) arasındaki ilişki, seçilmiş ülkeler**

Not: Şekil, ilgili verilerin mevcut olduğu 34 ülkedeki çalışma süresi kayıpları (%) ve mali canlandırmanın (logaritmik ölçek üzerinde GSYH'nin yüzdesi) arasındaki ilişkiyi grafik olarak göstermektedir. Ülke düzeyindeki gözlemler siyah noktalar olarak gösterilmiştir. Kırmızı çizgi doğrusal uyumu temsil etmektedir (mali canlandırmanın doğrusal fonksiyonu olarak ortalama çalışma süresi kayıpları). Son olarak, taralı gri alan, doğrusal uyum için %95 güven aralığını göstermektedir. Yapılan çoklu regresyon analizi hakkında daha fazla bilgi için bkz. Teknik 4.

yoğunlaşmıştır. **Yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerde, özellikle düşük gelirli ülkelerde mali alan hala sınırlıdır.** Ülkeler arasındaki bu dengesizlik, mali canlandırmanın miktarı işgücü piyasası aksamalarının büyüklüğüyle karşılaştırıldığında daha da çarpıcı hale gelmektedir.

Oxford COVID-19 Hükümet Önlemleri İzleyicisi veritabanından alınan son veriler (2 Eylül 2020 itibarıyla), duyurulan küresel mali canlandırma paketlerinin toplam değerinin yaklaşık 9,6 trilyon ABD Doları veya 2019'daki küresel GSH'nin yaklaşık %11'i olduğunu göstermektedir. Kamu harcamaları ve ekonomik faaliyet üzerinde en ani etkisi olan vergi indirimlerine ilişkin önlemlere ("çizgi üstü önlemler" diye adlandırılan önlemlere) odaklanılırsa, canlandırmanın yaklaşık 7,08 trilyon ABD Dolarına ulaşacağı tahmin edilmektedir.²²

Bu çalışmanın amacı, mali canlandırmanın boyutunu COVID-19 kaynaklı işgücü piyasası hasarıyla doğrudan karşılaştırmaktır. Bunu yapmanın bir yolu, aşağıda belirtildiği üzere, canlandırma önlemlerinin dolar

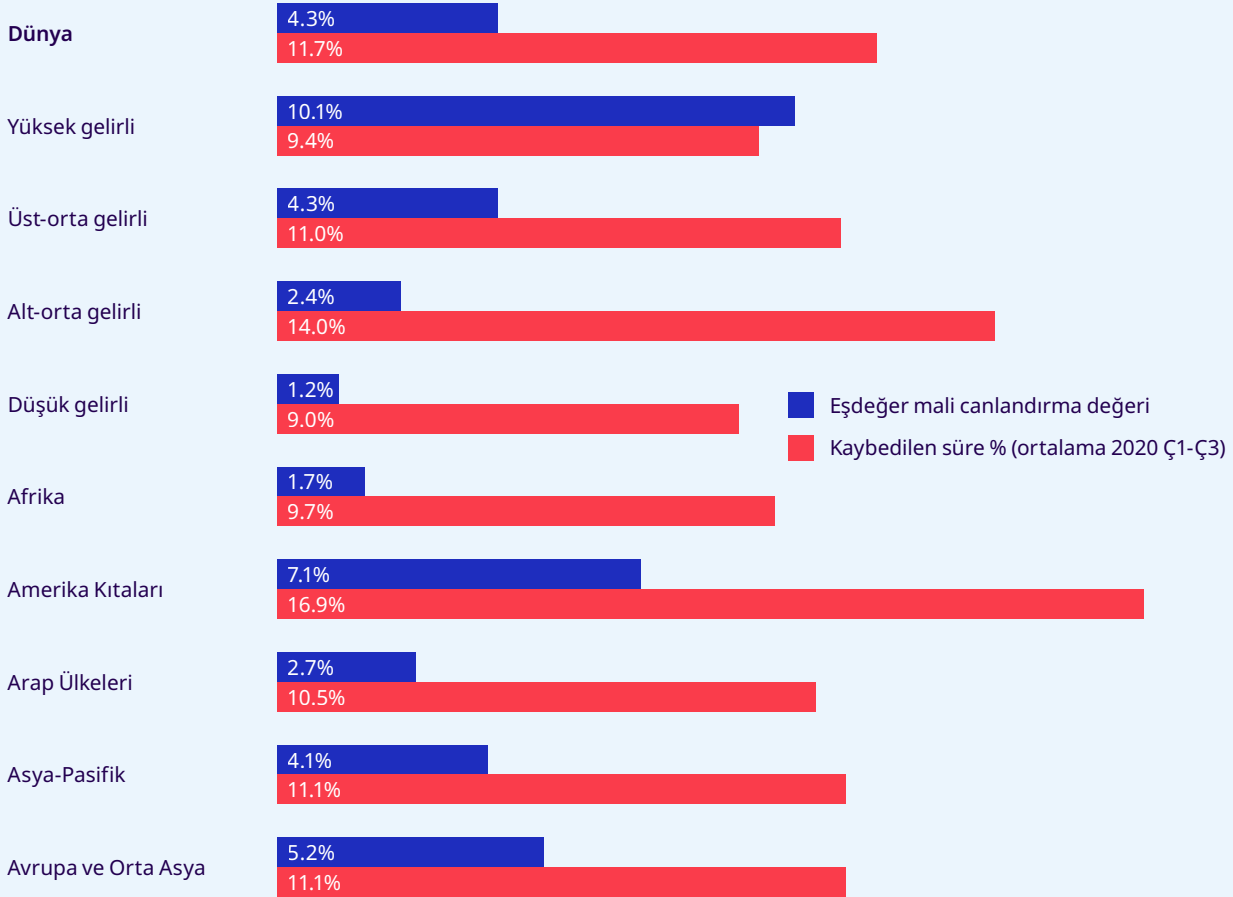
değerini, işgücü verimliliğini kullanarak TZE işlere dönüştürmektir.

- İlk olarak, mali canlandırma ülke düzeyinde işçi başına çıktıya bölünmektedir (2019 ABD Doları cinsinden), ki bu mali canlandırma önlemleri düzeyine eşdeğer (çıktı cinsinden) çalışan sayısı tahmini vermektedir. Bu çalışma küresel istihdamın %99'undan fazlasına karşılık gelen 169 ülke için yürütülmüştür.
- İkinci olarak, elde edilen istihdam rakamları ülke çapında çalışma süreleri için tahminler kullanılarak düzeltilmiş ve TZE işlere dönüştürülmüştür (haftada 48 saatlik çalışma süresi varsayımıyla). Bu, 2020'nin ilk üç çeyreğindeki ortalama TZE iş kayıplarının TZE canlandırması ile doğrudan karşılaştırılmasına olanak sağlamaktadır.

Bölgeler genelinde daha büyük karşılaştırılabilirlik için, sonuçlar yüzdesel terimlerle gösterilmektedir (2019 Ç4'te çalışılan toplam sürenin yüzdesi olarak kaybedilen çalışma süresi ve eşdeğer canlandırma

22 Bkz. IMF, *Fiscal Monitor: Policies to Support People during the COVID-19 Pandemic*, Nisan 2020, Kutu 1.1.

► **Şekil 8. Kaybedilen çalışma süresi (toplamın yüzdesi, 2020'nin ilk üç çeyreği) ve eşdeğer mali canlandırma değeri**

Not: Eşdeğer mali canlandırmayı hesaplarırken her TZE iş için haftada 48 saatteki ortalama çıktı temel alınmıştır.

Kaynak: ILOSTAT, ILO'nun modellediği tahminler, Kasım 2019 ve Oxford COVID-19 Hükümet Önlemleri İzleyicisi.

değeri). Sonuçlar küresel mali canlandırmanın 2019'da toplam çalışma süresinin %4,3'üne eşdeğer olduğunu göstermektedir. Karşılaştırıldığında, 2020'nin ilk üç çeyreğinde ortalama küresel çalışma süresi kaybı %11,7 civarında olmuştur.²³

Daha önemli olarak, **oluşan işgücü piyasası hasarına göre mali canlandırma paketlerinin değerinde ülke gelir grupları arasında büyük bir farklılık vardır** (bkz. Şekil 8). Örneğin yüksek gelirli ülkelerde, duyurulan mali canlandırma önlemleri toplam çalışma süresinin %10,1'ine eşitken tahmin edilen çalışma süresi kaybı ortalaması %9,4'tür. Mali canlandırmanın

görelî büyüklüğü çalışma süresi kaybına nazaran gelişmekte olan ülkelerde çok daha küçüktür.

Örneğin düşük gelirli ülkelerde, canlandırma, toplam çalışma süresinin yalnızca %1,2'sine eşdeğerken ortalama çalışma süresi kaybı %9'dur.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler arasındaki bu tezat, gelişmekte olan ülkelerde işgücü piyasası hasarına göre mali canlandırma açığının büyüklüğünün ölçülebilmesini sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, düşük gelirli ülkelerin çalışma süresi kayıpları için yüksek gelirli ülkelerde görülene benzer canlandırma oranına ulaşması için ne miktarda ilave kaynağa ihtiyacı vardır?

23 Olası çarpan etkileri, ne mali canlandırma ne de çalışma süresi kayıpları için hesaba katılmıştır. Analizin temel aldığı çizgi üstü önlemlerin mevcut sosyal koruma programlarını hesaba katmadığı vurgulanmalıdır. Bu önlemler sadece küresel salgınla mücadele için kullanılan yeni mali kaynakları kapsamaktadır.

Yukarıda gösterilen analizi temel alarak, **mali canlandırma açığı şu an mali alanın en sınırlı olduğu** (düşük gelirli ülkelerde 45 milyar ABD Doları ve alt-orta gelirli ülkelerde 937 milyar ABD Doları) **düşük gelirli ve alt-orta gelirli ülkelerde 982 milyar ABD Dolarıdır**. Bu açık, 2019'da bu ülkeler için toplam GSYH'nin ortalama %14'üne eşdeğerdir. **Düşük gelirli ülkelerde canlandırma açığı, yüksek gelirli ülkeler tarafından duyurulan çizgi üstü mali canlandırma önlemlerinin toplam değerinin %1'inden azına karşılık gelmektedir.**

Birçok yükselen ve gelişmiş ekonominin aksine, gelişmekte olan ülkelerin genelde, işle ilgili gelir kayıplarını telafi etmek için çok daha mütevazı sosyal

koruma programları olduğu dikkate alınmalıdır ve bu durum, anılan ülkelerde politika önlemleri ve krizin etkisi arasındaki açığı iyice genişletmektedir. Dahası, gelişmekte olan ülkelerde duyurulan mali önlemlerin birçoğu, yatırım harcamalarının ve kamu sektörü ücret giderlerinin azaltılması da dahil olmak üzere mevcut bütçesel kaynakların yeniden tahsis edilmesiyle finanse edilmektedir.²⁴ Bir araya geldiğinde, bu rakamlar küresel salgının ekonomik ve işgücü piyasası etkilerini hafifletmeye çalıştıkları için düşük gelirli ülkelerin, özellikle de en az gelişmiş ekonomilerin karşılaştığı zorlukların çok bariz bir nicel ölçüsünü ortaya koymaktadır.

► Bölüm 3. Geleceğe Bakış

ILO Gözlem'in mevcut baskısında sunulan analiz **küresel salgının 2020'nin başlarından beri işler üzerinde devam eden ve yıkıcı olan etkilerini ve işgücü piyasasında Ç4'te de sürececek olan büyük aksamaları** göstermektedir. Buna yanıt olarak, politika belirleyicilerin gelecek aylarda ve 2021'de istihdam ve gelir desteklerini sürdürmesi ve aşağıdaki ana zorlukları ele alması gerekmektedir.

İlk olarak, **sağlık, ekonomik ve sosyal politika müdahaleleri arasında doğru dengeyi ve sırayı sürdürmek hala oldukça önemlidir**. Bulaşma vakaları dünya çapında artmaya devam etmekte olup birçok ülkenin ekonomik faaliyetlere tekrar kısıtlamalar getirmesine neden olmuştur. Önleyici sağlık önlemlerinin pek makul olmayan biçimde veya zamanından önce gevşetilmesi, küresel salgının uzaması konusunda risk oluşturmakta ve bu yüzden işgücü piyasası üzerinde etkisini kötüleştirmektedir.

İkinci olarak, **politika müdahaleleri işgücü piyasası aksamalarının büyüklüğüne uygun olacak düzeyde yapılmalıdır**. Çalışma süresinde ve işgücü gelirindeki kayıplar küresel salgın döneminde çok büyük olmuştur; mali kısıtlamalar arttıkça politika belirleyiciler artan yoksulluk, eşitsizlik, işsizlik ve dışlanma tehlikelerine karşı koyacak politika önlemlerini sürdürme zorluğunu yaşayacaktır. Bu durum yapacakları yatırımların etkinliği ve verimliliği konusunda özel dikkat gerektirecektir.

Üçüncü olarak, **politika önlemlerinin göçmenler, kadınlar, gençler ve kayıtdışı işçiler dahil olmak üzere kırılgan ve ağır darbe almış kesimler için olabilecek en fazla desteği sağlaması** büyük önem arz etmektedir. Son verilerden yola çıkarak, bu baskı istihdam kayıplarının kadınlarda erkeklerden

daha fazla olduğunu doğrulamaktadır. Aynı zamanda, işgücü dışında kalmanın artması politika belirleyicilerin, hiç kimsenin geride bırakılmamasını sağlayarak işgücü piyasasından büyük çapta ve uzun vadeli ötekileştirmeden kaçınmak için devamlı gelir desteği ve işçilerin istihdama dönüşüne yardım için çalışmalar dahil olmak üzere politika önlemleri oluşturması gerektiği anlamına gelmektedir.

Dördüncü olarak, **yükselen ve gelişmekte olan ülkelerde canlandırma açığını kapatmak, ancak daha fazla uluslararası dayanışma ile başarılabilir**. Bu baskıda analiz edildiği üzere, gelişmekte olan çoğu ülke, politika önlemlerini desteklemek için daha yüksek gelirli çoğu ülkenin sahip olduğu düzeyde gerekli kaynakları mobilize edememiştir ve bu durum büyük bir "canlandırma açığı" oluşturmıştır. Bu kısıtlamalarla mücadele etmek daha fazla borç hafifletme ve yapılandırmasını gerektirmekle birlikte, gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık ve işgücü piyasasındaki süregelen krizlerle mücadeleyi finanse etmek için mevcut olan kaynakları sağlamak üzere resmi kalkınma yardımı (RKY) artırılmalıdır. Ulusal düzeyde, politika belirleyicilerin mali önlemlerin hızlıca ve etkin biçimde duyurulmasını sağlaması gerekmektedir. Birleşmiş Milletler "özellikle kırılgan durumda olan insanlar için iş ve gelir desteği konularında daha iyi sonuçlar doğuracak politika ve programlarına kamu finansmanı verilmesi için stratejik öncelik sağlanması" için çağrıda bulunmuştur.²⁵

Beşinci olarak, **sosyal diyalog krize karşı politika önlemleri için hala önemli ve etkin bir mekanizmadır**. Küresel salgın devam ettikçe, özellikle yukarıda özetlenen zorluklar gittikçe karmaşık hale geldiği için, krize erken müdahaleyi güçlü biçimde vurgulayan sosyal diyalog sürdürülmelidir.

24 Bkz. ILO, COVID-19, *Jobs and the Future of Work in the Least Developed Countries: A (Disheartening) Preliminary Account*, yayımlanacak.

25 Birleşmiş Milletler, *Financing for Development in the Era of COVID-19 and Beyond: Menu of Options for the Consideration of Ministers of Finance: Part II*, Eylül 2020, p. 9.

► İstatistiksel Ek

► Tablo A1. Tahmin edilen çalışma süresi kayıpları, dünya, bölge ve gelir grubuna göre, 2020 Ç4 (TZE işler ve %)

Referans bölge	Eşdeğer tam zamanlı iş sayısı (48 saat/hafta) (milyon)	Kaybedilen çalışma saatlerinin oranı (%)
Temel Senaryo		
Dünya	245	8,6
Düşük gelirli ülkeler	17	7,7
Düşük-orta gelirli ülkeler	105	10,4
Yüksek-orta gelirli ülkeler	90	7,6
Yüksek gelirli ülkeler	33	7,2
Afrika	29	7,9
Amerika Kıtaları	55	14,9
Arap Ülkeleri	6	9,3
Asya-Pasifik	125	7,3
Avrupa ve Orta Asya	28	8,5
Kötümser Tahmin Senaryosu		
Dünya	515	18,0
Düşük gelirli ülkeler	29	13,2
Düşük-orta gelirli ülkeler	225	22,0
Yüksek-orta gelirli ülkeler	200	17,0
Yüksek gelirli ülkeler	65	14,0
Afrika	55	14,7
Amerika Kıtaları	100	26,2
Arap Ülkeleri	10	16,1
Asya-Pasifik	305	17,4
Avrupa ve Orta Asya	50	15,6
İyimser Tahmin Senaryosu		
Dünya	160	5,7
Düşük gelirli ülkeler	11	5,1
Düşük-orta gelirli ülkeler	65	6,5
Yüksek-orta gelirli ülkeler	60	5,2
Yüksek gelirli ülkeler	24	5,2
Afrika	19	5,0
Amerika Kıtaları	38	10,1
Arap Ülkeleri	4	6,0
Asya-Pasifik	85	4,8
Avrupa ve Orta Asya	19	5,7

Not: 50 milyonun üzerindeki tam zaman eşdeğer (TZE) iş değerleri en yakın 5 milyona; o eşğin altındakiler ise en yakın milyona yuvarlanmıştır. Tam zaman eşdeğeri istihdam kayıpları, kaybedilen saat tahminlerinin büyüklüğünü göstermek üzere sunulmaktadır. TZE değerleri, çalışma süresindeki azalmaların, münhasıran ve baştan sona, tam zamanlı işçilerin alt kümesinden kaynaklandığı ve geri kalan işçilerin çalışma süresinde herhangi bir azalma yaşamadığı varsayımına dayanarak hesaplanmıştır. Bu tablodaki rakamlar fiilen kaybedilen işler veya işsizlikteki artış olarak yorumlanmamalıdır.

Kaynak: ILO senaryo projeksiyonu (bkz. Teknik Ek 2).

► **Tablo A2. 2020'nin ilk üç çeyreğinde işgücü geliri kayıpları, bölge ve alt bölgeye göre (ABD Doları ve %)**

	İşgücü geliri kaybı (milyar ABD Doları, 2019 değeri)	İşgücü geliri kaybı (işgücü gelirinin yüzdesi)	İşgücü geliri kaybı (GSYH'nin yüzdesi)
Afrika	115	10,7	5,2
Kuzey Afrika	40	11,8	4,9
Sahraaltı Afrika	75	10,2	5,4
Amerika Kıtaları	1235	12,1	6,8
Latin Amerika ve Karayipler	495	19,3	10,1
Kuzey Amerika	735	9,4	5,5
Arap Ülkeleri	45	10,2	3,4
Asya-Pasifik	870	9,9	4,1
Doğu Asya	480	7,2	3,3
Güneydoğu Asya-Pasifik	140	9,5	3,9
Güney Asya	250	17,6	8,1
Avrupa ve Orta Asya	1205	10,6	6,0
Kuzey, Güney ve Batı Avrupa	955	10,7	6,2
Doğu Avrupa	105	8,0	3,9
Orta ve Batı Asya	145	16,3	6,7

Not: Milyar ABD Doları cinsinden işgücü geliri kayıpları en yakın 5 milyara yuvarlanmıştır. Alt bölgeler için değerler, yuvarlama nedeniyle toplam değere eşit olmayabilir.

Kaynak: ILO tahminleri (bkz. Teknik Ek 3).

► **Tablo A3. Çalışma süresi kayıpları ve mali canlandırma, dünya, bölge ve alt bölgeye göre, 2020'nin ilk üç çeyreği için ortalama (TZE işler)**

	Kaybedilen saat (Toplamın yüzdesi, referans düzey = Q4/2019, mevsimsel etkilerden arındırılmış)	Kaybedilen tam zaman eşdeğer (TZE) iş sayısı (48 saat/hafta) (milyon)	Mali canlandırma önlemlerinin değeri, TZE iş cinsinden (milyon)	Kaybedilen TZE işler ile TZE iş cinsinden mali canlandırma önlemi arasındaki fark (milyon)	TZE iş cinsinden mali canlandırmanın TZE iş kayıplarına oranı
Dünya	11,7	332	123	209	0,37
<i>Yüksek gelirli ülkeler</i>	9,4	43	46	-3	1,08
<i>Yüksek-orta gelirli ülkeler</i>	11,0	128	50	78	0,39
<i>Düşük-orta gelirli ülkeler</i>	14,0	143	25	118	0,17
<i>Düşük gelirli ülkeler</i>	9,0	19	3	17	0,14
Afrika	9,7	36	6	29	0,18
<i>Kuzey Afrika</i>	12,1	7	2	5	0,30
<i>Sahraaltı Afrika</i>	9,2	28	4	24	0,15
Orta Afrika	9,5	5	0	4	0,06
Doğu Afrika	9,3	12	2	11	0,14
Güney Afrika	11,6	2	1	1	0,38
Batı Afrika	8,6	9	1	8	0,15
Amerika Kıtaları	16,9	63	26	37	0,42
<i>Latin Amerika ve Karayipler</i>	20,9	50	10	39	0,21
Orta Amerika	22,2	15	1	14	0,05
Güney Amerika	21,2	33	10	23	0,29
<i>Kuzey Amerika</i>	9,9	13	16	-3	1,19
Arap Ülkeleri	10,5	6	1	4	0,25
Asya-Pasifik	11,1	192	72	120	0,37
<i>Doğu Asya</i>	7,5	61	43	17	0,71
<i>Güneydoğu Asya-Pasifik</i>	10,2	30	14	16	0,47
Güneydoğu Asya	10,5	29	13	16	0,44
<i>Güney Asya</i>	16,2	102	14	87	0,14
Avrupa ve Orta Asya	11,1	36	17	19	0,47
<i>Kuzey, Güney ve Batı Avrupa</i>	11,3	18	11	7	0,61
Kuzey Avrupa	9,5	4	2	1	0,65
Güney Avrupa	15,7	7	2	6	0,23
Batı Avrupa	9,3	6	7	0	1,02
<i>Doğu Avrupa</i>	8,2	9	5	4	0,54
<i>Orta ve Batı Asya</i>	15,5	9	2	8	0,17

► Teknik Ekler

Ek 1. Çalışma süresi kayıpları: ILO'nun bugünü tahmin etme modeli

ILO “bugünü tahmin etme” modelini kullanarak COVID-19 krizinin işgücü piyasası üzerindeki etkilerini izlemeye devam etmiştir. Bugünü tahmin etme modeli, gerçek zamanlı ekonomik ve işgücü piyasası verilerini kullanarak işgücü piyasasının durumunun gerçek zamanlı ölçümünü sunan veriye dayalı bir istatistiksel tahmin modelidir. Başka bir ifadeyle, krizin gidişatına ilişkin bir senaryo tanımlanmamaktadır, bunun yerine gerçek zamanlı verilere yerleşik bilgiler bu senaryoyu örtülü şekilde tanımlamaktadır. ILO bugünü tahmin etme modelinin hedef değişkeni saat sayısı cinsinden çalışılan süredir²⁶ daha net olarak belirtmek gerekirse çalışılan sürede COVID-19 salgını nedeniyle yaşandığı düşünülen düşüştür. Bu düşüşü tahmin etmek için, referans düzey olarak kullanmak üzere bir referans dönem belirlenmiştir. Bu dönem, mevsimsel etkilerden arındırılmış olarak 2019 Ç4 olarak belirlenmiştir. Bu model, çalışılan sürelerde 2020 Ç1, Ç2 ve Ç3'te referans düzeye göre yaşanan düşüş tahminlerini üretmektedir. (Bildirilen rakamlar, bu nedenle, çeyrek yıllık veya yıllar arası büyüme oranı olarak yorumlanmamalıdır). Ayrıca, çalışma süresindeki yüzdesel düşüşlere dayalı olarak tam zaman eşdeğer (TZE) işleri hesaplamak için, COVID-19 krizinden önce çalışılan haftalık süre, kıyas ölçütü olarak kullanılmaktadır.

ILO Gözlem'in bu baskısında, işgücü piyasasındaki gelişmeleri izlemeye yönelik mevcut bilgiler önemli ölçüde çoğalmıştır. Özellikle de, aşağıdaki veri kaynakları modele dahil edilmiştir: 2020 Ç1²⁷ ve Ç2'ye ilişkin ilave işgücü anketi verileri; ilave işgücü piyasası idari verileri (örneğin kayıtlı işsizlik, Google Topluluk Hareketliliği Raporlarından elde edilen güncel mobil telefon verileri gibi) modele dahil edilmiştir. Ayrıca, yakın döneme ait Google Trends verileri, COVID-19 Hükümet Önlemleri Katılık Endeksi (“Oxford Katılık Endeksi”) değerleri ve COVID-19 vaka yaygınlığı verileri de tahminlerde kullanılmıştır. Bu değişkenlerin çalışılan süreyle ilişkisini modellemek için temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Mevcut gerçek zamanlı verilere dayalı olarak, bu göstergeler ile çalışılan süre arasındaki tarihsel istatistiksel ilişki tahmin edilmekte; buradan elde edilen katsayılar, bugünü tahmin etme göstergelerindeki en son gözlemler dikkate alınarak, çalışılan sürelerin ne yönde seyredeceğini tahmin etmek üzere kullanılmıştır. Bugüne dair ağırlıklı ortalamalı tahmin oluşturmak için, tahmin doğruluğuna ve dönüm noktalarındaki performansına dayalı olarak, çok sayıda aday ilişki değerlendirilmiştir. Ekonomik faaliyetle ilgili yüksek frekanslı verilerin mevcut olduğu ancak hedef değişkenin kendisi hakkında verinin bulunmadığı ya da yukarıda bahsedilen metodolojinin pek iyi sonuç vermediği ülkelerde, tahmin elde etmek için, tahmin edilen katsayılar ve ülkeler panelinden elde edilen sonuçlar kullanılmıştır.

Diğer ülkeler için kaybolan süre, doğrudan bugün tahminlerine sahip olan ülkelere dayalı ekstrapolasyon kullanarak dolaylı yaklaşımla tahmin edilmiştir. Bu ekstrapolasyonun dayanağı, Google Topluluk Hareketliliği Raporları²⁸ ve Oxford Katılık Endeksi'dir, çünkü hareketlilikte benzer düzeyde düşüşler olan ve benzer katılık düzeyinde kısıtlama getiren ülkelerde çalışılan süre üzerindeki etki muhtemelen benzer olacaktır. Google Topluluk Hareketliliği Raporlarına bakılarak, işyeri ve perakende ve eğlence endekslerinin ortalaması kullanılmıştır. Temel bileşenler analizi kullanılarak,²⁹ katılık ve hareketlilik endeksleri tek bir değişken olarak birleştirilmiştir.³⁰ Ayrıca, kısıtlamalar hakkında verilerin bulunmadığı ülkeler için, çalışılan süre üzerindeki etkinin ekstrapolasyonu için her ülkede hareketlilik verileri ve varsa güncel COVID-19 vaka yaygınlığı kullanılmıştır. Ülkelerin vaka sayımında farklı uygulamaları olması nedeniyle, küresel salgının yaygınlık derecesinin ikame göstergesi olmak üzere, daha homojen bir kavram olan ölen hasta sayısı kullanılmıştır. Değişken, eşdeğer aylık sıklıkta hesaplanmış, ancak veriler, Avrupa Hastalıkları Önleme ve Kontrol Merkezi kaynak alınarak, günlük olarak güncellenmiştir. Son olarak, tahminin yapıldığı zamanda verilerin mevcut olmadığı az sayıda ülke için, hedef değişkeni çıkarsamak üzere bölgesel ortalama kullanılmıştır. Tablo A4, her ülke için hedef değişkenin tahmin edilmesinde kullanılan bilgiler ve istatistiksel yaklaşımı özetlemektedir.

26 Esas işte fiilen çalışılan saat sayısı.

27 Çok sayıda Avrupa ülkesi için Eurostat'tan alınan veriler dahil.

28 Hareketlilik azalışını bir değişken olarak analize eklemek, daha sınırlı verilere sahip ülkeler açısından sonuçların ekstrapolasyonunu güçlendirmektedir. Google Topluluk Hareketliliği Raporları, tecrit önlemlerinin farklı uygulamalarını dikkate almak için Oxford Katılık Endeksi'yle birlikte kullanılmaktadır. Bu değişken ilk çeyrek yılı kısmen içermektedir ve dolayısıyla ilgili çeyrek yıla dair tahminler için sadece katılık ve COVID-19 vaka yaygınlığı verileri kullanılmıştır. Veri kaynağına erişim: <https://www.google.com/covid19/mobility/>.

29 Ç3'te veri kıtlığını telafi etmek ve aynı zamanda, hareketlilik ve katılık verilerinin içerdiği zaman serisi boyutundan yararlanmak için, Ç3'ün doğrudan bugünü tahmini bulunan ülkeler için karma yaklaşım kullanılmıştır. Özellikle, tahmin, Ç3'ün doğrudan bugünü tahmin ortalaması ve hareketlilik ile katılık temel bileşenine dayalı ekstrapolasyondan elde edilmiştir. Ekstrapolasyon, Ç2'de ekstrapolasyon ile her ülkenin doğrudan bugünü tahmini arasında gözlenen farkın fonksiyonu olarak düzeltilmiştir.

30 Eksik hareketlilik gözlemleri, katılık verilerine dayalı olarak çıkarsanmaktadır.

► Tablo A4. Kaybedilen çalışma süresi tahmininde kullanılan yaklaşımlar

Yaklaşım	Kullanılan veriler	Referans bölge
Yüksek frekanslı ekonomik verilere dayalı bugünü tahmin etme (doğrudan veya panel yaklaşımı)	İşgücü anketleri verileri; kayıtlı işgücü piyasası idari verileri; Satın Alma Müdürleri Endeksi (ülke veya grup); Google Trends verileri; ulusal hesaplar; tüketici ve iş dünyası güven anketleri gibi yüksek frekanslı ekonomik veriler	Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Bosna-Hersek, Brezilya, Bulgaristan, Kanada, Şili, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Hırvatistan, Kıbrıs, Çekya, Danimarka, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Hong Kong (Çin), Macaristan, İzlanda, İran (İslam Cumhuriyeti), İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malezya, Meksika, Moğolistan, Hollanda, Yeni Zelanda, Kuzey Makedonya, Norveç, Filipinler, Polonya, Portekiz, Kore Cumhuriyeti, Romanya, Suudi Arabistan, Sırbistan, Singapur, Slovakya, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, İsveç, İsviçre, Tayland, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Vietnam
Hareketlilik ve kısıtlama önlemlerine dayalı ekstrapolasyon	Google Topluluk Hareketliliği Raporları (sadece 2020 Ç2'den itibaren) ve/veya Oxford Katılık Endeksi	Afganistan, Arnavutluk, Cezayir, Angola, Azerbaycan, Bahamalar, Bahreyn, Bangladeş, Barbados, Belarus, Belize, Benin, Butan, Bolivya Çokuluslu Devleti, Botsvana, Brunei-Darussalam, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Kamboçya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo, Küba, Fildişi Sahili, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Cibuti, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Mısır, El Salvador, Eritre, Estonya, Esvatini, Etiyopya, Fiji, Finlandiya, Gabon, Gambiya, Gana, Guam, Guatemala, Gine, Gine-Bissau, Guyana, Haiti, Honduras, Hindistan, Endonezya, Irak, Jamaika, Ürdün, Kazakistan, Kenya, Kuveyt, Kırgızistan, Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti, Lübnan, Lesotho, Liberya, Libya, Makao (Çin), Madagaskar, Malavi, Mali, Malta, Moritanya, Morityus, Fas, Mozambik, Myanmar, Namibya, Nepal, Nikaragua, Nijer, Nijerya, Norveç, İşgal Altındaki Filistin Toprakları, Umman, Pakistan, Panama, Papua Yeni Gine, Paraguay, Peru, Porto Riko, Katar, Moldova, Rusya Federasyonu, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Solomon Adaları, Somali, Güney Sudan, Sri Lanka, Sudan, Surinam, Suriye Arap Cumhuriyeti, Tacikistan, Doğu Timor, Togo, Trinidad ve Tobago, Tunus, Türkmenistan, Uganda, Birleşik Arap Emirlikleri, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, Uruguay, Özbekistan, Vanuatu, Venezuela Bolivar Cumhuriyeti, Yemen, Zambiya, Zimbabve
COVID-19 vaka yaygınlığına dayalı ekstrapolasyon	COVID-19 vaka yaygınlık ikame göstergesi, ayrıntılı alt bölge	Ermenistan, Komorlar, Ekvator Ginesi, Fransız Polinezyası, Maldivler, Karadağ, Yeni Kaledonya, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Sao Tome ve Principe, Amerika Birleşik Devletleri Virgin Adaları, Batı Sahra
Bölgeye dayalı ekstrapolasyon	Ayrıntılı alt bölge	Kanal Adaları, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Samoa, Tonga

Not: (1) Dahil edilen referans bölgeler ILO'nun modellediği tahminlerin yapıldığı bölgelere tekabül etmektedir. (2) Ülkeler ve bölgeler 2020 Ç2 için kullanılan yaklaşımın türüne göre sınıflandırılmıştır. (3) 2020 Ç1'de Çin'e olan etkiyi modellemek için, bağımlı regresyon değişkeni (kaybedilen süre) ve ülkeler için Ç2'ye ait mevcut Google Trends verileri bu ülke için anılan sonucu ekstrapole etmek için kullanılmıştır. Bunun nedeni, ekstrapolasyonun hedef ülkenin ortalama olarak kayda değer ölçüde etkilendiği bir çeyrek için yapılması gereğidir. Ayrıca, *ILO Gözlem* 3. Baskıdan bu yana Ç1'de Çin'e ilgili yeni bir bilgi mevcut olmadığı için, Ç1'e ait tahmin güncellenmemiştir. Filipinler için Nisan 2020'nin geçici İşgücü Anketi kullanılmıştır; veriler Nisan 2019 verileriyle kıyaslanmıştır; Nisan 2020 için sonuçlar, Google Topluluk Hareketliliği Raporları verileri kullanılarak Mayıs ve Haziran'a doğrudan ekstrapole edilmiştir. Beş ülke (Danimarka, Macaristan, Romanya, Slovakya ve Ukrayna) için, doğrudan bugünü tahmin sonuçları yetersiz görülmüş ve yerlerine ulusal hesaplar verilerinden alınan çıktı azalış verileri konulmuştur.

En son veri güncellemesi, kaynağına bağlı olarak 21 ila 28 Ağustos 2020 arasını kapsamaktadır. Durumun istisnaiği ve ilgili verilerin kıtlığı karşısında, tahminlerin belirsizlik miktarı çok yüksektir. COVID-19 küresel salgınının yarattığı eşi benzeri görülmemiş işgücü piyasası şokunu, geçmiş verileri kıyas ölçütü olarak değerlendirmek zordur. Örneğin, ortaya çıkan ve geçmiş standartlara göre alışılmadık nitelikte olan bir örüntü, ana metinde tartışıldığı üzere, gelişmekte olan ülkelerde çalışma süresindeki düşüştür. Bu örüntü, *ILO Gözlem*'in son baskısından bu yana teyid edilmiştir; küresel çalışma faaliyetinde kuvvetli bir düşüş riskine işaret etmeye devam etmektedir. Ayrıca, tahminlerin yapıldığı zamanda, işgücü anketi verileri dahil olmak üzere kullanılabilir ve tutarlı zaman serileri ile zamanında elde edilmiş yüksek frekanslı göstergeler çok az idi. Bu sınırlılıklar çok yüksek düzeyde belirsizliğe yol açmaktadır. Bu nedenlerle, tahminler ILO tarafından düzenli olarak güncelleme ve revizyona tabi tutulacaktır.

Ek 2. 2020 Ç4 için tahminler

ILO, 2020 Ç4'te çalışan saatleri tahmin etmek için bir projeksiyon modeli geliştirmiştir. Bağımlı değişken, bugünü tahmin etme modeli bağlamında çalışma yaşındaki nüfusta kişi başına saat cinsinden ortalama çalışma süresidir. Model, çalışma süresindeki değişimin, GSYH büyümesi ve gecikmesinin uzun vadeli trendine göre çalışan saatlerdeki farkın fonksiyonu ve bu değişimin, toparlanma döneminde bulunmanın göstergesi olduğunu kurgulamaktadır (bkz. aşağıda Denklem 1).

$$\Delta h_{(i,t)} = \beta_{(0,i)} + \beta_{(1,i)} \text{gap}_{(i,t)} + \beta_{(2,i)} \Delta \text{GDP}_{(i,t)} + \beta_{(3,i)} \Delta \text{GDP}_{(i,t-1)} + \beta_{(4,i)} \text{Recovery}_{(i,t)} \quad (1)$$

parametrelerindeki dağılım da tahmin edilmektedir. Bu, ülkeye özgü rassal etkilerin elde edilmesini mümkün kılmaktadır, böylece her ülke için, panelde tahmin edilen merkezi katsayı çevresinde özgül katsayı sapmalarını elde ediyoruz. 2020 Ç4'ü tahmin etmek için modeli çeyrek yıl sıklığına göre kurgulamamız gerekmektedir. Çeyrek yıl sıklığında verilerin mevcut olduğu 52 ölkelik örneklemini kullanarak, Denklem 1'deki katsayılar ve bunlara karşılık gelen ülkeye özgü rassal etkileri tahmin ediyoruz. Ayrıca, ülkeye özgü rassal etkileri elde etmek üzere, yıllık frekansla ülkelerin komple örneklemini kullanmak suretiyle Denklem 1'i de tahmin ediyoruz; sonra bunları, çeyrek yıllık verileri kullanılarak daha önce tahmin edilen merkezi katsayıları uygulayarak, tüm ülkeler için ülkeye özgü katsayılar elde ediyoruz. Toparlanma döneminin var olduğunu gösteren katsayı ($\beta_{(4,i)}$) için, rassal etki hesaplanamaz; bu nedenle tüm ülkeler için aynıdır.

Uzun vadeli trende yönelik çalışma saatleri sayısındaki fark, Butterworth zaman-serisi filtresi kullanılarak hesaplanmaktadır. Uzun vadeli trendin, çalışma süresindeki yeni gözlemlere göre düzeltme hızı da tahmin ediyoruz ve bu düzeltmeyi senaryolarımızdaki uzun vadeli trendi tahmin etmek için kullanıyoruz. Kriz devam ederken, farkı kapatmaya yönelik örtülü hedef de aşağı yönde biraz düzeltilmektedir.

Çeyrek yıllık GSYH büyümesine ilişkin temel senaryo, Economist Dergisi İstihbarat Birimi'nin 28 Ağustos 2020 itibarıyla veritabanından alınmıştır. Çeyrek yıllık büyüme projeksiyonları mevcut olmayan diğer ülkeler için (a) Ç1 ve Ç2'de çalışma süresinde tahmin edilen kayıplar (b) mevcut verilere sahip ülkelerdeki göreceli rota; (c) Economist Dergisi İstihbarat Birimi'nin veritabanından alınan yıllık ekonomik büyüme projeksiyonu ile tutarlı bir 2020 GSYH rotası tahmin edilmektedir. ILO Gözlem'in bu baskısındaki temel senaryo, küresel salgının işgücü piyasası üzerinde devam eden ağır etkilerini dikkate almaktadır; ki bu etkiler, toparlanmayı önceki vakalara bakılarak beklenen toparlanmaya göre büyük ölçüde yavaşlatmaktadır. Özellikle, çalışan saatlerin uzun vadede açığa ne derece güçlü tepki vereceğini belirleyen katsayısını, ortalamanın aksine, tarihsel olarak tahmin edilen dağılımın dipteki 15'lik persantiline düşürüyoruz.

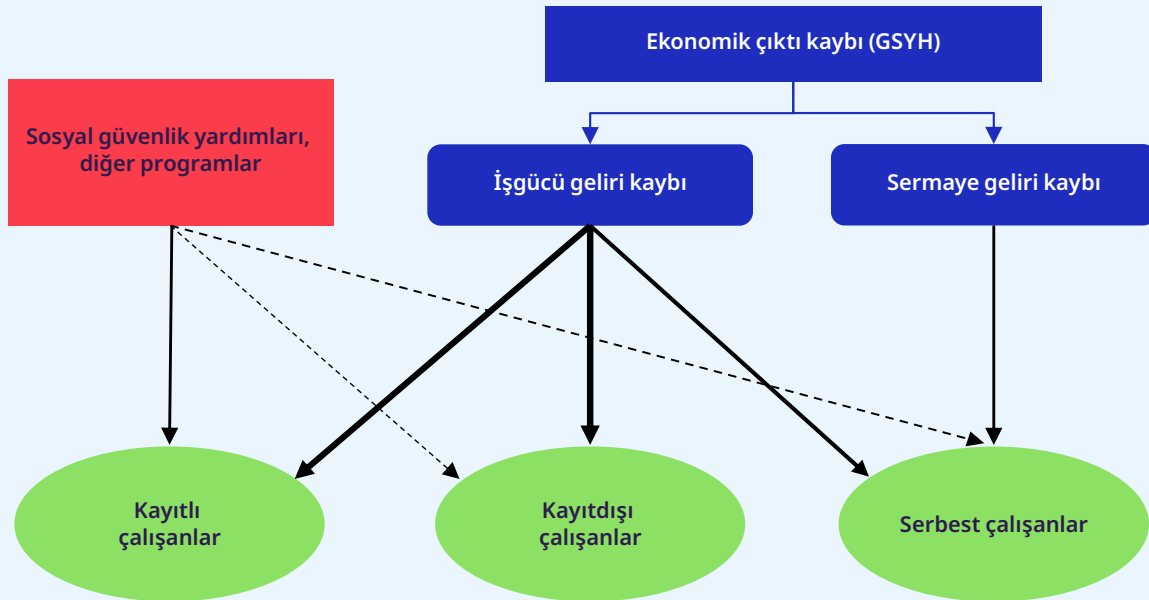
Temel senaryoya ek olarak, modellemede iki alternatif senaryo kullanılmıştır. Kötümser senaryo, OECD Ekonomik Görünüm Haziran 2020 için yapılan analizleri yansıtmaktadır; buna göre, 2020 Ç4'te COVID-19'un yeniden canlanması, ikinci bir ekonomik kısıtlama dalgasını zorunlu kılmaktadır. Bu senaryo, OECD tarafından tahmin edilen GSYH kaybıyla orantılı olarak, en yüksek kayıpları yaşayan çeyreğe göre Ç4'te kayıplar olacağı varsayımıyla modellenmiştir. Dahası, Ç4 için OECD tarafından tahmin edilen ortalama negatif GSYH şoku OECD üyesi olmayan ülkelere de uygulanmıştır.

İyimser senaryo için altta yatan varsayım devam eden üretim açığına rağmen, işçilerin hızlı iş faaliyetlerine dönmesidir. Böyle bir iş temelli toparlanma, talebi artıracak ve ilave istihdam yaratacaktır. Bunu, çalışan saatlerdeki açığa (yukarıda tanımlanan $\beta_{(1,i)}$ katsayısı) verilen tepkiyi üst 30'luk persantile artırmak suretiyle modelliyoruz.

Ek 3. İşgücü geliri kayıplarını tahmin etmek için kullanılan metodoloji

ILO Gözlem'in bu baskısında sunulan işgücü geliri kayıpları, hane geliri kayıplarına eşit değildir çünkü hanelerin diğer gelir kaynakları da vardır. Kriz esnasında, işçilerin hane gelirlerindeki varyasyonda en önemli bileşenler işgücü geliri kayıpları ve işgücü gelirin sosyal güvenlik yardımları veya diğer programlar yoluyla ikame edilme derecesidir (bkz. Şekil A1). Mali yatırım getirileri gibi diğer kaynaklar, işçi hanelerinin çoğunda küçük bir rol oynamaktadır. Serbest çalışanların ekonomik faaliyet getirileri hem işgücü geliri hem de örtülü sermaye gelirini (fiziksel ve fiziksel olmayan sermayeden elde edilen) içermektedir. Her iki gelir payı da, çalışma süreleri azaldıkça, birlikte azalmaktadır.

► Şekil A1. İşgücü geliri kayıplarına ilişkin sadeleştirilmiş çerçeve

Ekonomide kaybedilen işgücü geliri, çalışma süresi kayıpları ile etkilenen işçilerin işgücü geliri kaybının çarpımı ile elde edilmektedir. ILO Gözlem 2. Baskı'daki Tablo 2, ekonominin sektörlerinde krizin heterojen (/türdeş olmayan) etkilerini vurgulamaktadır; farklı sektörler farklı çalışma süresi ve farklı gelir kayıp riskleri altındadır. Kaybedilen işgücü gelirini tahmin ederken, bu nedenle, aşağıdaki Denklem 1 ile, sektörlerde göreceli çalışma süresi kayıp tahminleri, sektörlerde göreceli işgücü geliri tahminleri ve ekonomide toplam işgücü geliri tahminlerini kullanıyoruz:

$$\Delta LI_T = \sum_s \Delta h_s SH_s w_s SH_{LI} GDP \quad (1)$$

Denklem 1'de; Δh_s sektörde toplam çalışılan saatlerde göreceli düşüş; SH_s toplam istihdam içinde sektörün payı, w_s sektörde ortalama işçi başına işgücü gelirin ekonomide ortalama işçi başına işgücü gelirin oranı; SH_{LI} ekonomide işgücü gelirin payı; GDP ise gayrisafi yurtiçi hasıladır (GSYH). Son iki terimin çarpımı toplam işgücü gelirini vermekte; ilk üç terim ise işgücü gelirin ne kadar düştüğünü göstermektedir. ILO, tüm ülkeler için istihdamın sektörel payı ve işgücü geliri payının tahminlerini hazırlamıştır; öte yandan 2019 GSYH tahminleri ise Dünya Bankası Dünya Kalkınma Göstergeleri veritabanından alınmıştır. İşgücü gelirlerindeki değişimi tahmin etmek, iki yeni göstergenin tahmin edilmesini gerektirmektedir. Çalışılan saatlerde göreceli sektörel kayıp ve göreceli sektörel işgücü gelirleri. Metodoloji aşağıda açıklanmaktadır.

Sektör başına kaybedilen göreceli çalışma saati kaybının tahmini, 2020 Ç2'de 11 orta ve yüksek gelirli ülkede gözlenen, bir sektördeki toplam çalışılan saate dayanmaktadır. Bu değerdeki düşüşün kriz öncesi trend projeksiyonu ile karşılaştırıldığında, anılan ülkeler için göreceli sektörel çalışma süresi kaybını vermektedir. Diğer ülkelerin tahmini ise, anılan gerçek gözlemlerin basit ortalamasıdır çünkü gözlem sayısı herhangi bir başka modelleme yaklaşımına olanak tanımayacak kadar küçüktür. Ayrıca, sektör başına göreceli çalışma süresi kaybı düzeltilmiştir, böylece kaybedilen toplam çalışma süresi, ILO'nun bugünü tahmin modelinden gelen toplam çalışma süresi kayıplarına karşılık gelmektedir. Hepsi birlikte, sektörlerde göreceli çalışma süresi kayıpları, *ILO Gözlem 2*. Baskı'daki Tablo 2'de verilen risk matrisiyle oldukça uyumludur.

Sektörlerde göreceli işgücü geliri ise, ekonomik faaliyete göre istihdam edilenlerin ortalama ücretlerine ilişkin ILO veritabanı kullanılarak belirlenmiştir; ki bu veritabanı, sektör başına neredeyse 1.000 gözlem içermek üzere 129 ülkeyi kapsamaktadır. Göreceli sektörel ücretler ise, verilerin eksik olduğu ülkeler için (ve zaman serisinin 2019'dan önce sona erdiği ülkeler için 2019 yılına ilişkin olmak üzere), beklenen tahmin hatasını asgariye indirecek çapraz validasyon modelleme yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir. Daha sonra bu tahminler, istihdam ağırlıklı göreceli sektörel işgücü gelirleri toplamı genel toplam ile aynı olacak şekilde düzeltilmiştir.

Ek 4. Mali politikaların işgücü piyasaları üzerindeki etkisini tahmin etmek için kullanılan metodoloji

Mali canlandırmanın ekonomik etkilerinin çıkarsanması, ekonomide ana konulardan biridir; ve bu amaçla çok geniş bir teorik ve görgül yaklaşımlar yelpazesi kullanılmaktadır. Mali politikada değişikliklerin, ekonominin durumuyla makul olarak ilintili olduğu dikkate alındığında, ekonomik koşullar üzerinde sahip olduğu nedensel etkinin ölçülmesi çok zordur.³¹ Bu zorluk, karmaşık politika önlemleri nedeniyle daha da artmaktadır: Kamu sağlığı önlemleri ekonomik faaliyetleri azaltırken, oluşan ekonomik hasarı gidermek amacıyla genişletici mali önlemler (örneğin işleri koruma programları ve ilave işsizlik yardımı programları) benimsenmektedir.

Tahmin prosedürü

Canlandırma programlarının etkisini ölçmedeki zorluklar dikkate alındığında, *ILO Gözlem*'in bu baskısındaki analiz için kullanılan strateji, mali politikanın nihayetinde yaratacağı kümülatif etkiden ziyade, genişletici politikaların ekonomik faaliyet üzerinde etki yapıp yapmadığını ölçmeye odaklanmaktadır.

FP_i i ülkesinin genişletici mali politikasının yoğunluğunu tanımlayan bir endeks olsun. Bu endeksin, Ç2'de ekonomik faaliyetin azalması üzerindeki etkisini ölçmeye çalışıyoruz. ∇Y_i belirli bir ülkede, COVID-19 nedeniyle referans düzeye yani 2019 Ç4'e göre 2020 Ç2'de yüzde cinsinden ifade edilen ekonomik faaliyet azalmasını gösterebilir; bu parametreyi aşağıdaki formül ile tahmin ederiz:

$$\nabla Y_i = \gamma \cdot FP_i + u_i$$

Burada; u_i ekonomik faaliyet kaybına neden olan tüm faktörlerin etkisini göstermektedir. γ 'yi yani genişletici mali politikanın ekonomik faaliyet etkisini tahmin etmede başlıca zorluklardan birisi, getirilen kamu sağlığı kısıtlamaları nedeniyle tüketim ve üretimdeki aksama ve COVID-19 şoku karşısında ekonomik yapının kırılganlığının pekala mali politikayla ilintili olabilmesidir. Arzu edilen etkiyi tahmin etmek için, ekonomik şoku yaratan faktörlerin diğerlerini ayırtmamız gerekmektedir. Özellikle de, şunu varsayıyoruz:

$$u_i = \alpha + \beta \cdot dhr_i + \delta \cdot ear_i + \varepsilon_i$$

Bu ifade şunu söylemektedir: Tüm diğer faktörlere atfedilebilecek ekonomik kayıplar dört unsurun toplamı olarak ifade edilebilir: Bir sabit olan α ; kamu sağlığı durumu ve kısıtlamalarının neden olduğu tüketim ve üretim faaliyetleri aksamalarını ifade eden değişkenin etkisi dhr_i ; yüksek riskli sektörlerde istihdam payının etkisi ear_i ; ve bir hata terimi ε_i . Diğer koşullar eşit olmak üzere, daha sıkı kamu sağlığı kısıtlamaları olan ve dolayısıyla normal tüketim ve üretimde daha büyük aksama yaşayan ülkelerin, ekonomik faaliyet faaliyette daha büyük düşüşler yaşamasını bekliyoruz.³² Benzer şekilde, yüksek riskli sektörlerde istihdam payının daha büyük olduğu ülkelerin de faaliyette

31 Örneğin bkz. Olivier J. Blanchard and Daniel Leigh, "Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers", *American Economic Review* 103, No. 3 (2013), 117–120; Emi Nakamura and Jón Steinsson, "Fiscal Stimulus in a Monetary Union: Evidence from US Regions", *American Economic Review* 104, No. 3 (2014), 753–792; Christina D. Romer and David H. Romer, "The Macroeconomic Effects of Tax Changes: Estimates Based on a New Measure of Fiscal Shocks", *American Economic Review* 100, No. 3 (2010), 763–801.

32 Bu totolojik değildir: Belirli mal ve hizmetlerin üretim veya tüketimindeki zorluklar, başka mal ve hizmetlerin tüketim ve üretimiyle telafi edilebilir.

daha büyük düşüşler yaşamasını bekliyoruz. Son olarak, ε_i terimi tüm diğer olası faktörleri ifade etmektedir. Böylece, ekonomik faaliyet kaybını aşağıdaki gibi ifade edebiliriz:

$$\nabla Y_i = \alpha + \gamma \cdot FP_i + \beta \cdot dhr_i + \delta \cdot ear_i + \varepsilon_i$$

Bu görgül stratejiyi kullanarak, kamu sağlığı kısıtlamaları ve COVID-19 şoku nedeniyle en yüksek aksama riski altında olan istihdam payı kontrol edildikten sonra, 2020 Ç2’de canlandırma programları ile ekonomik kayıplar arasındaki ilişkiyi ölçüyoruz. Bunu daha açık biçimde, γ , $\hat{\gamma}$ ’nin en küçük kareler (OLS) tahminini bulmak olarak ifade edebiliriz. Parametreyi tahmin etmek için, yukarıdaki ifadeyle OLS regresyonu yapıyoruz.

Bu ölçümün nedensel yorumu olabilmesi için, ε_i ’nin (yani faaliyet kaybının diğer tüm ekonomik faktörleri) diğer açıklayıcı (bağımsız) değişkenler (FP_i , dhr_i , ear_i) ile korele olmaması gerekmektedir. Bu koşulun (veya benzer koşulların) sağlanmasını makul olarak sağlamak amacıyla görgül stratejiyi uyarlamak, bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Bu nedenle, nedensellik ilişkisi tespit ettiğimizi ileri sürmüyoruz. Bunun yerine, mali canlandırma uygulamasıyla büyük olasılıkla ilişkili olan temel faktörleri -kamu sağlığı kısıtlamaları ve en yüksek risk altındaki istihdam payı- kontrol edildikten sonra tespit edilen ilişkinin, oldukça bilgilendirici olduğunu söylüyoruz. Canlandırma programlarıyla ilişkili olması olası olan diğer bir ekonomik faaliyet temel faktörü olarak para politikası, hesaba katılmamıştır. Para politikası şoklarının çıktığı eşzamanlı olarak etkilemediğini varsaymak, makro-ekonomik literatürde yaygın bir uygulamadır.³³ Analiz için seçilen zaman aralığı nedeniyle (2020 Ç2), para politikasındaki değişikliklerin, Ç2’de faaliyet düzeylerini etkilemediğini varsayıyoruz.

Analiz edilen dönemde mali politikanın ekonomik faaliyet üzerindeki etkilerinin daha az istisnai bağlamdakinden daha küçük olabileceğini vurgulamak gerekir. Bunun başlıca iki nedeni vardır: Birincisi, dikkate alınan zaman aralığı göz önünde tutulduğunda, mevcut analiz olası dinamik etkileri hariç tutmaktadır. Mali canlandırmanın elbette ekonomik çıktı ve faaliyet üzerinde eşzamanlı etkisi olabilir. Ancak, mali canlandırmanın çarpan etkisindeki başlıca unsurlardan birisi, bir süre sonra (örneğin birkaç çeyrek sonra) gerçekleşecek dinamik etkilerdir.³⁴ İkincisi ise, 2020 Ç2 boyunca sıkı kamu sağlığı önlemleri yürürlükte kalmıştır. Bu kısıtlamalar, birtakım mal ve hizmetlerin üretilmesini zorlaştırmış veya tamamen engellemiştir. Dolayısıyla, çarpan her zamankinden daha küçük olabilir.³⁵ Ayrıca, arzdaki bu kısıtlamalar, canlandırmanın dinamik etkilerinin (eşzamanlı etkiler yerine), her zamankinden daha büyük bir rol oynamasına neden olabilir. Bu iki mekanizma, görgül stratejimizdeki tüm varsayımlar geçerli olsa dahi, mali politikanın tahmin edilen etkilerini kısıtlayacaktır. Bu nedenle, mevcut çalışma yalnızca, uygulamaya konulmuş olan genişletici mali politikaların ekonomik faaliyet kayıplarını hafiflettiği hipotezine kanıt sağlamayı hedeflemektedir. Bu nedenle, elde edilen tahminler, mali canlandırma programlarının toplam etkisinin ne düzeyde olacağını değerlendirmek veya bu türden programların yeterli büyüklüğü hakkında normatif çıkarımlar yapmak için kullanılamaz.

Kullanılan veriler

Ekonomik faaliyetin ikamesi (ikame değişkeni) olarak, 2020 Ç2’de seçili ülkelerde çalışma süresi kayıplarını kullanıyoruz. Ülkeler şu esasa seçilmiştir: Yalnızca, bildirilen gözlemler veya doğrudan bugünü tahmin modelinden gelen tahminler dahil edilmiştir.³⁶ Mali canlandırmayı ölçmek için, canlandırmanın yıllık GSYH’ye oranını (oranının logaritmasını) kullanıyoruz. Son olarak, mali politikanın etkisi hariç tutulduğunda, COVID-19 ekonomik şokunun ne büyüklükte olacağını dikkate almak için iki değişken kullanıyoruz. Birincisi, Google Topluluk Hareketliliği Raporları’ndan alınan işyerine ve perakende dükkanlarına hareketlilikte (ikisinin ortalaması) düşüştür. Bu değişken, kamu sağlığı durumunun (küresel salgının durumu ve onunla mücadele için getirilen kısıtlamalar) normal üretim ve tüketim faaliyetlerini ne ölçüde etkilediğini makul düzeyde tespit etmektedir.³⁷ Dolayısıyla, bu değişkende düşüşün

33 Bkz. Lawrence J. Christiano, Martin Eichenbaum and Charles L. Evans, “Monetary Policy Shocks: What Have We Learned and to What End?”, in Handbook of Macroeconomics, Vol. 1, Part A, ed. John B. Taylor and Michael Woodford, 65–148 (Boston, MA: Elsevier, 1999).

34 Bkz. Christina D. Romer and David H. Romer, “The Macroeconomic Effects of Tax Changes: Estimates Based on a New Measure of Fiscal Shocks”, American Economic Review 100, No. 3 (2010), 763–801.

35 Bkz. Veronica Guerrieri, Guido Lorenzoni, Ludwig Straub and Iván Werning, “Macroeconomic Implications of COVID-19: Can Negative Supply Shocks Cause Demand Shortages?” NBER Working Paper No. 26918, April 2020.

36 Bu türden tahminler hakkında daha fazla bilgi için bkz. Teknik Ek 1.

37 Davranışsal gözlemden elde edildiği dikkate alındığında, bu değişkenin, Oxford Katılık Endeksi gibi normatif yaklaşımlara dayalı değişkenlerden daha fazla uluslararası karşılaştırmaya elverişli olması olasıdır. Özellikle, gelir gruplarında hareketlilikte sistematik farkların azalmasının, kamu sağlığı önlemlerinin sıklığıyla ilişkili olduğunu gözleyebiliriz; ki bu, önlemlere uyma derecesine atfedilebilir. Bkz. Julien Maire, “Why Has COVID-19 Lockdown Compliance Varied between High- and Low-Income Countries?”, Peterson Institute for International Economics, 20 Ağustos 2020. Regresyonda, her iki değişkeni de (hareketlilik azalması ve katılık endeksi) içeren testler yaptık: Elde edilen tahminler benzerdir.

daha büyük olduğu ülkelerde ekonomik hasarın daha büyük olmasını beklememiz gerektiği varsayımı makuldür. Kullanılan ikinci değişken ise, yüksek riskli sektörlerde istihdamın payıdır.³⁸ Bu değişkenin amacı da, belirli bir ülkenin işgücü piyasasının COVID-19 karşısında kırılganlığını tespit etmektir: Risk altındaki sektörlerde istihdam payının yüksek olduğu ülkelerin, çalışma sürelerinde daha büyük düşüşler yaşaması beklenmektedir.

Aşağıdaki tablo, her değişken için kullanılan ikameleri ve veri kaynaklarını özetlemektedir:

Temsil edilen değişken	Simge	Kullanılan veriler
Faaliyette düşüş	∇Y_i	2020 Ç2'de çalışma süresi kayıpları. Sadece gözlem veya doğrudan bugünü tahmin (değişken yalnız ekonomik faaliyet göstergelerinden etkilenmektedir). Kaynak: ILO bugünü tahmin modeli.
Mali canlandırma endeksi	FP_i	2019 GSYH payı olarak ifade edilen çizgi üstü önlemlerin logaritma değeri. Kaynak: Uluslararası Para Fonu.
Kamu sağlığı durumu ve kısıtlamaların neden olduğu aksama endeksi	dhr_i	Hareketlilik düşüşü, ortalama işyeri ve perakende hareketliliği. Kaynak: Google Topluluk Hareketliliği Raporları.
En büyük risk altındaki istihdam payı	ear_i	En yüksek risk altında olarak tanımlanan dört sektörün istihdam payı. Kaynak: ILO'nun modellediği tahminler.

Regresyon kurgusu ve sonuçları

Aşağıdaki ifadeyle yapılan OLS regresyonunun sonuçları

$$\nabla Y_i = \alpha + \gamma \cdot FP_i + \beta \cdot hr_i + \delta \cdot ear_i + \varepsilon_i$$

Aşağıdaki tabloda görülmektedir (34 gözlem, R-kare: 0,769).

Değişken	Katsayı	t-statistic
FP_i	-0.037	-3.72
dhr_i	-0.051	-8.24
ear_i	0.398	2.63

Sağlamlığını kontrol etmek üzere, kamu sağlığı durumu ve kısıtlamaların etkisinin iki ikame kullanarak modellendiği diğer bir regresyon yapıyoruz. İlk değişken, önceki analizdeki ile aynıdır: Google Topluluk Hareketliliği Raporları verilerine dayanan dhr_i . İlave değişken olarak, Oxford Katılık Endeksi OSI_i kullanıyoruz; bu da, normatif yaklaşıma dayalı olarak kamu sağlığı kısıtlamalarının katılık (sıkılık) derecesini ölçmektedir.³⁹ Böylece, küresel salgının etkilerini, gözleme dayalı bir değişken ve normatif bir değişken vasıtasıyla ölçüyoruz. Sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Değişken	Katsayı	t-statistic
FP_i	-0.032	-3.11
dhr_i	-0.043	-5.46
OSI_i	0.002	1.32
ear_i	0.434	2.86

artmaktadır). Ancak, katsayı istatistiksel olarak anlamlı değildir ve dolayısıyla, ana metinde tartışılan regresyona dahil edilmemiştir.

38 ILO, ILO Monitor: COVID-19 and the World of Work – Second Edition, 7 April 2020'de tanımlandığı üzere.

39 Bu endeks, kamu makamları tarafından alınan önlemlere dayanmaktadır. Uygulama düzeyindeki farklılıkları yansıtmamaktadır.